

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

A restauráció ünnepe

Kilenc éve annak, hogy a gyönyörű bihari hegyek egyik tisztán egy repülőgép szállott le. A mezőn dolgozó kislány, aki vizet hozott a szomszéd utasnak, nem tudhatta, hogy a forrás, ahonnan a vizet merte, Románia ujabbkori történelme megalkotójának nyújtott üdítést. **Ófelsége II. Károly kirá-**

lyunk volt a gépmadár utasa, aki kilenc év óta páratlan energiával és lendülettel vezeti a nagy ország ügyeit. Nem uralkodó, a szónak régi értelmében, amikor csak pompában és kényelemben éltek az uralkodók. **Ófelsége a munka embere.** A modern uralkodó mintaképe, aki leggyakrabban nem az uralkodás ősrégi szimbólumával, a joggal látható, hanem amint dolgozik, az élet valamennyi megnyilvánulását figyelembe véve. Mindenhez ért és mindenhez nagyszerűen. Mintaképe a bölcs uralkodónak, aki tudja, hogy miképpen kell egy huszmillió gazdag országot mindig feljebb vezetni a konszolidáció magaslatai felé.

Ófelsége trónfoglalásának kilencedik fordulóját ünnepli szívet-lélekkel az ország lakossága. Az uralkodó románság és az együttérző zsidóság is. Az a zsidóság, amely jóleső meglepődéssel érzi magán azt a Jóságos Kezet, amely védőleg terjeszti ki föléje áldásos megnyilvánulásait.

Voltak ennek a kilenc évnek nehéz napjai is. S amikor legnehezebbek voltak az idők, akkor **Ófelsége bölcsesége** új utakat mutatott és olyan alapokra fektette az ország alkotmányát és az ebből fakadó összes megnyilvánulásokat, amely sziklaszilárd köve lett az állam létének és a zsidóság is tovább tudott dolgozni az ország javára és üdvére. Különösen ez az utóbbi másfél év volt rendkívül áldásos az ország életében. Mióta **Ófelsége a legintenzívebben vette felséges kezébe az ügyek intézését.**

Rohamléptekkel halad előre az ország a termékeny fejlődés útján. Künn a nagyvilágban országok omlottak össze, emberek

százai lettek földöntutókká, testvérháborúk dultak, hadseregek mozgolódtak és mi itt, mint egy üdítő szigeten élünk rend és nyugalom közepette. Kinek is köszönhetjük ezt elsősorban és mindenekfelett?

Ófelségének, Románia dicsőséges királyának, akinek restaurációja egy boldog korszak kezdetét jelentette!

Összeült az új parlament is, amely nem lesz hangos szélsőséges elemek destruktívjától. Nem lesz sulyos és áldatlan párt-harcok színhelye. Nem lesz a terméketlen munkátlanság tanyája. Hanem, mert az ország legjobb szakemberei gyűltek össze benne, a nagyszerű munkának lesz műhelye, az al-

kozmányos élet legbiztosabb fundamentuma. Kétségtelen, hogy Ófelsége a legjobb erőket választotta maga mellé, hogy mint az ország kormánya vezessék az ügyeket, s most az új parlament és szenátus megannyi segítségét jelent majd a további munkában és alapot a boldog és munkás életre.

A zsidóság ezen a restaurációs ünnepnapon hódolattal járul felséges királyá elé, leteszi a Trón zsámolyára hűségének és odaadó alattvalói létének minden babérját és arra kéri az Örökkévalót, hogy adjon erőt, egészséget és kitartást **Ófelségének, Románia királyának, hogy még hosszú évtizedekig álljon népének élén, amely őt rajongással szereti és alattvalói hódolattal övezi. Románia zsidósága hódol ezen a napon és kéri az Uralkodót, hogy fogadja hódolatunkat olyan szeretettel, ahogy mi ezzel eléje járulunk.**

Éljen a király és a trónörökös, Alba Julia nagyvadjája.

Az erdélyi zsidóság szociális összefogása a hitközségeken belül

Aradon és Kolozsváron megkezdték működésüket a szociális bizottságok

Idők jele, hogy az erdélyi zsidóság is nagy sulyt kíván helyezni a közeljövőben a szociális feladatok megoldására. Végre elérkeztünk ahhoz, hogy nem lesz többé frázis, hogy „egyesülésben az erő” és nem nézi egyik zsidó egyén, vagy kisebb-nagyobb közület, hogy mit csinál, illetőleg mit nem csinál a másik. És ha úgy látja, hogy ott kisebb a közösségi érzés, akkor ahelyett, hogy példát mutatna, inkább elkedvetlenedik és hagyja, hogy minden menjen a maga útján.

Most végre megindul az áldásos munka és Erdély zsidósága összefog pártáryalatra, világnézetre való tekintet nélkül, hogy a rendkívül sulyos szociális feladatoknak megfeleljen. **Ma már ott tartunk, hogy a hitközségek is rituális és vallási feladataik mellett, belső társadalmi feladatokat is végeznek. Testet ölt egy gondolat, amely eddig is benne élt az erdélyi zsidóság tudatában. Es pedig az, hogy a hitközség a leghivatottabb keret, amely valóban össze kell fogja a zsidóság egyetemét. Ha köréje csoportosul a zsidóság, véget lehet vetni az elaprózottságnak és ellenállóképessé tehetjük a zsidó belső erőt. Vissza kell adni a hitközség régi fényét és erejét. A zsidó népi élet várát kell kiépítsük úgy, mint az kétezer éven át valóban a zsidó népi élet utolsó mentővára és létérdekeinek védelmezője volt. A hitközség olyan kell legyen, mint egy nagy család, amelyet minden egyes zsidónak oly szeretettel is kell körülvenni és munkájában résztvenni.**

Különösen most hárul hatalmas feladat az erdélyi zsidó hitközségekre, amikor megszerveződnék a szociális ügyosztályok és azok valamennyit összefogó erdélyi kerete.

MI A SZOCIÁLIS ÜGYOSZTÁLY?

Összefogni a zsidó jótékonyt és a zsidó szociális élet valamennyi megnyilvánulását megszervezni egységesen és egészséges alapokon. Ennek a szükségletnek szolgálatában állott az az értekezlet is, amelyet a nyugati szertartású hitközségek hívtak egybe s amely első kezdeményező lépés volt annak a tervnek megvalósítására, amelyet 1938 november 21-én határozott el a temesvári kongresszus. Ez határozta el a „szociális ügyosztály” létesítését és pedig olyképen, hogy ez az erdélyi és bánáti zsidóság egyetemességét érintse. Minden társadalmi rétegnek be kell kapcsolódnia ebbe a munkába és minden hitközségnek, akár ortodox, akár nyugati szertartású keretek között él.

A szociális ügyosztály olyan munkakörrel akar kitölteni, amely a zsidóság további létét biztosíthatja. Ez nagyon sürgőssé vált épen az idők változása miatt. Ez a munka nem lehet közömbös egyetlen ittélő zsidó számára sem. Cionista épen úgy részt kell vegyen benne, mint extrém chassid, vagy asszimiláns. A szociális ügyosztály épen ezért harmonikus koordinációt akar, mert szilárdabb keretet kell nyújtson a népi védelmi munkának és bevezesse szétforgácsoltságunkba is az irányított tervszerűség elvét.

A szociális ügyosztály megszervezése meg is indult. Erdély és Bánát nagyobb centrumaiban már meg is alakultak ezek az ügyosztályok egy Aradon székelő központi irányítás mellett.

MUNKATERV.

A szociális ügyosztály munkatervének homlokterében a kisexisztenciák védelme áll. Gátat kell vetni a gazdaságilag meggyen-

gült rétegek teljes elpauperizálódásának. Elsősorban ezeknek a kisexistenciáknak kell védelmet nyújtani, mert ez a legfontosabb zsidó érdek. Így nagyon nagy jelentőségű az úgynevezett gemilat cheszed pénztárak kiépítése. Nem alamizsnát nyújt, hanem alapot a további léthez.

Második feladat az átrétegesítés. Ugy az ittmaradó, mint a kivándorolni szándékozó zsidóság számára is rendkívül fontos, hogy nagyvonalú és rendszeres kiképzést kapjanak az átrétegeződéssel kapcsolatosan. A történelmi felelőség tudatában az erdélyi zsidóságnak fel kell ismerni, hogy ennél fontosabb feladat ma nem igen létezik a zsidóság körében. Ugyancsak fontos ezzel kapcsolatban a kivándorlás kérdése is. Ha vannak is szervek, amelyek Palesztina kérdésével és az oda való kivándorlással foglalkoznak, azonban másfelé való orientációban teljes bizonytalanság uralkodik.

Azonkívül a régen emlegetett *szociográfia: felvétel*, amely nélkül céltudatos szociális munka el sem képzelhető. *Vizsgálni kell a kríziseket, amelyeken átme gyünk, keresni kell a megoldási módokat és egy tanulmányozási társaság, illetőleg intézet létesítése is rendkívül fontos feladat.*

ARÁNYOS TEHERVISELÉS.

A szociális ügyosztály céltudatos munkát igényel és ezenkívül pénzt. A kolozsvári szociális ügyosztály erre az évre 2 millió 600.000 leit irányzott elő. A többi városok igénylését is közölni fogjuk. *Ebben minden egyes zsidónak vagyona és teherbíró-képessége arányában részt kell venni, mert különben csődöt mond a terv. Ennek azonban nem szabad megtörténni, mert ettől bizonyos szempontból a zsidó közösség lét- és nemléte kérdése függ.* A szociális ügyosztályok létesítését a kultuszminiszter 18668/1939 szám alatt jóvá is hagyta, a kolozsvári és aradi iroda meg is kezdtek működésüket és most a többi erdélyi hitközségek feladata, hogy minél előbb kövessék ezt a példát. *Csak úgy lehet teljesen eredményes ez a munka, ha ebbe minden egyes erdélyi hitközség és közület bekapcsolódik. Itt nem lehetnek vallási kérdések, mert az teljesen kapcsolódik a szociális munkánál, nincsenek világnézeti kérdések sem, egyedül és kizárólag a zsidó existenciális lét védelme a szent cél, mert ez a jövő szempontjából kimondhatatlanul fontos mindannyiunk számára, akik ezen a területen élünk és élni akarunk.*

Rippner Márton halála

A bukaresti erdélyi zsidó hitközség egyik alapítója, lelkes, dolgozó tagja, Rippner Márton hunyt el tragikus hirtelenséggel néhány nappal ezelőtt. Rippner Márton évekkel ezelőtt költözött le Nagyváradra, ahol született és ahova családi kapcsolatai fűzték. Mélyesen zsidó érzésű ember volt, aki minden zsidón igyekezett segíteni, aki Bukaresztbe került. Nagyon jó szíve volt és sem időt, sem pénzt nem sajnált, ha valakin segíteni módjában volt. Halála ezért is mély megdöbbenést keltett a bukaresti erdélyiek között. De hasonló részvétet vagy még nagyobb ritkán lehet látni Nagyváradon, ahol nagyon sokan ismerték és szerették. Temetése, amely Nagyváradon folyt le, sokszáz embernek adott módot arra, hogy utolsó útjára elkísérje a fiatalon és tragikus módon elhunyt nagykereskedőt. Halálát özvegyén kívül egyetlen fia és kiterjedt család gyászolja. Gyászbeszédet Steiner Eizik és dr. Zoltán Jenő tartott felette, akik megrendítő szavakkal vázolták a családot, amely családját és azokat érte, akik ismerték, szerették és becsülték Rippner Mártont.

Meghalt az utolsó szultán által kinevezett szejárd főrabbi Jeruzsálemben

A napihirekben alig néhány sor jelent meg a zsidó lapokban és csak annyit jeleztek, hogy meghalt Jakob Meir chacham basi Jeruzsálemben. Erre mifelénk nem is tudják, mint jelent: „chacham basi”. Röviden annyi, (majd lesz alkalmunk többet is írni még erről a tisztségről) ami Angliában a „grand-rabbi”, vagy nálunk „prim-rabin.” A spanyol zsidók, különösen akik a török birodalomba kerültek, a chacham basijukat, mint legfőbb egyházi funkcionáriusukat tisztelték.

Rendkívül érdekes életpálya huzódik meg az említett napihirben. Jakob Meir, az utolsó jeruzsálemi „grand-rabbi”, akit a török szultán nevezett ki Palesztina számára, — meghalt. 33 évvel ezelőtt került ebbe a díszes pozícióba és a most elhunyt chacham basi a hetedik volt a sorban, amelynek első reprezentánsát 100 évvel ezelőtt nevezte ki az akkori szultán. Annak idején olyan megbízása volt az elsőnek, amelyet a szultán sajátkezüleg állított ki és ebben bizonyos exterritoriális jogokat biztosított az ő és utódai számára. Rendőrség nem avatkozhatott magánügyeibe és szuverén jogokkal diszponálhatott a zsidóság körében.

Jakob Meir előzőleg Szaloniki főrabbija volt. Az ottani nagy hitközség éléről rendelte a szultáni parancs Jeruzsálembé. Jakob Meir típusa volt a nemes arcélű, sokszázéves nemesített spanyol zsidónak. A „nemesített” szót nem a címre értjük, hanem arra a kifinomodott típusra, amely sok-sok nemzedéken át viselte magán régi spanyol hazájának minden grandezzáját. A zsidó nép arisztokratái ők. Nem büszke, de minden mozdulata tiszteletet parancsoló. Lépései, amint végigment Jeruzsálem utcáin, élményt jelentettek azoknak, akik látták. Hatalmas fehér szakáll övezte arcát és két jószágos szem nézett az emberekre és a megszentelt földre.

Amikor a szent város utcáin végigment fekete selyem kabátjában, amely alatt ezüsttel és arannyal díszített ruhát viselt, fején a turbánnal, amelyre rá volt himezve „Rison le Cion” (ami azt jelenti, első ember Cionnak), akkor mindenki tisztelettel hajolt meg előtte. Diszünepségek alkalmával, vagy amikor a főkormányzóhoz volt hivatalis, felrakta mellére valamennyi kitüntetését. Csaknem valamennyi európai és ázsiai uralkodótól voltak kitüntetései. Folyékonyan beszélt héberül, törökül, arabul és számos európai nyelven.

Visszaemlékeznek arra, hogy amikor a görögök elfoglalták Szalonikit, akkor ott volt ő is, mint Szaloniki volt főrabbija. Passzív rezisztenciában volt és így viselkedtek az összes szalonikui zsidók. Amikor később a görög király elé került, az finoman megkérdezte tőle, hogy miért ez a visszavonultság. Nyíltan válaszolta, hogy azért, mert Szaloniki zsidósága sokszáz éves békeben élt a török uralom alatt. És a király megbojcsajította neki ezt az őszinteséget. Hallatlanul népszerű volt a nagy zsidó lakta kikötővárosban. Amikor Szalonikiból visszatért Jeruzsálembé, általános sztrájkot kezdtek a zsidók, csak hogy visszatartsák. Sőt, többiz-

ben megismételték ezt a tiltakozást. De ezzel sem segítettek, mert tudta, hogy mint „Rison le Cion” neki ott a helye az ő jeruzsálemi hivei között.

Jakob Meir a szultán által kinevezett utolsó chacham basi, nagyon tisztelt volt a régi török uralom alatt az akkori jeruzsálemi pasáknál is. Amikor látogatába ment hozzájuk, az uccán ezüstbotos hivatalnokok csináltak neki utat a két oldalt álló török, arab és zsidó tömegben. Amikor pedig a szeráj (kormányzósági palota) elé értek, akkor a pasa elébejött, a diszszázad tisztelgett és a katonazenekar a himnuszt játszotta. Méltóságteljesen lépdelt és az emberek (nem zsidók) sokszor leborultak előtte, annyira tisztelték. Amikor meg távozott a szerájból, akkor katonai diszörség kísérte házáig és a zenekar rázendített a megfelelő indulóra.

Az angol uralom kezdetén, amikor az első pogrom volt 1920-ban, nagyon erélyesen tiltakozott a főkormányzónál és London felé is épen olyan gerinces volt, mint annak idején a görögöknél és törököknél. „Kaimakam-chacam basi” volt a török uralom alatt a címe és rangja. A zsidóknál pedig Rison le Cion azaz Cion elsője. Ezt a címet az askenázi grandrabbi el akarta vitatni tőle annak idején, de ő nem hagyta, bár sokkal több hibe van az askenázi zsidóságnak, mint a spanyoloknak.

Hatalmas világi tudásán kívül természetesen rendkívül járatos volt a zsidó tudományokban is. Nagy jártassága volt a Talmudban is és rendkívül vallásos is volt. Most letűnt egy érdekes intézmény és vele együtt egy egyéniség tűnt el Jeruzsálemből. Az utolsó grandrabbi, akit még a török szultán nevezett ki. Hol van a kalifátus, hol a nagy török birodalom, a régi „beteg ember”? Most már Jakob Meir is megtért spanyol-zsidó őseihez egy szép és dicső élet után...

— ZSIDÓ FŐPOLGARMESTERT KÖVETELNEK JERUZSÁLEM ÉLÉRE A ZSIDÓK. Megirtuk, hogy a napokban küldöttség járt Kait-Roach körzeti kormányzónál, aki előtt kifejezték a jeruzsálemi zsidóság követelését, hogy a város élére zsidó polgármestert nevezzenek ki. A küldöttséget Jicchak Ben Cvi, a Vaád Leumi és Daniel Auster Jeruzsálem zsidó alpolgármestere vezették. A küldöttség kifejtette a körzeti kormányzó előtt, hogy a jeruzsálemi zsidóság nem fogja tűrni az arab főpolgármestert a zsidó többségű város élén. A zsidók eddig is csak azért egyeztek bele ebbe a visszas és természetellenes helyzetbe, mert együtt akartak működni a kormánnyal és az arab-sággal. A Fehér Könyv meghusítottta ezt az együttműködést és ezért a zsidók követelik demokratikus jogaiknak maradéktalan teljesítését: zsidó városvezetőt a zsidó többségű város élére. Amennyiben a kormány ezt a kívánságot nem hajlandó teljesíteni, a zsidók az adófizetés beszüntetésével fognak válaszolni. A körzeti kormányzó ígéretet tett a zsidó követelés tolmácsolására a főkormányzó előtt.

Ort. Zsidó Fiuinternátus, Oradea

Felvételi vizsgák

kezőket, kérvényeiket benyújtja ama tanulóknak, akik a jövő tanévre

A felvételi vizsgák az oradeai középiskolába f. hó 20-án kezdődnek. Az oradeai Zsidó Fiuinternátus vezetősége f. hó 18-tól előkészíti a felvételekre jelentkezőket az internátusba bentlakókul jelentkeznek.

Az érdeklődők forduljanak az **ORT. ZSIDÓ FIUINTERNÁTUS** igazgatóságához **Oradea, Str. Delavrancea 17.**

Hitközségi vezetők elkedvetlenedése

Jön a hír, az egyik nap emerről, a másik nap meg máshonnan és mintha ezek a híradások is jelei volnának a beteg zsidó közéletnek. Válságok vannak egyes nagy hitközségekben. Nemrégiben a kolozsvári hitközségben volt súlyos válság, most pedig a szatmári és a nagyváradi hitközségek éléről távoznak — illetőleg akarnak távozni — a hitközségi elnökök.

Minden miértnek van egy azértja. S talán érdeklő az erdélyi zsidó közvéleményt, hogyha megpróbáljuk megindokolni ezeket a mind gyakrabban feltűnő jelenségeket. Miért mondanak le a hitközségi elnökök? Miért hagyják ott oly könnyű szívvel ezt a diszt és tekintélyt jelentő pozíciót? Miért?

Azért, mert van komoly okuk és nem is csodáljuk elkedvetlenedésüket. Amikor elfoglalják a pozíciót, minden egyes körülötte lévő egyéb tisztségeket betöltő vezetők azt ígérik hogy minden erejükkel azon lesznek, hogy a munka vállalásában, a teher viselésében megosztják vele a felelősséget. Ha tíz ember visel egy nehéz terhet, sokkal valószínűbb, hogy nem roskad össze alatta, mint amikor ugyanazt a terhet egy ember vállára rakják. A gazdaság viszonyok, a hitközségekre háruló sok súlyos erkölcsi és anyagi felelősség fordított arányban növekednek a teherbírók számával. Az utóbb években tapasztaltuk, hogy a hitközségek terhe minden tekintetben megnövekedett. Ami régen csak „koved” volt, az ma súlyos munkával jár. Régen volt egy kis vita a rabbi és az elnök között, hol erélyesebb, hol szelidebb harcok a hitközségi tisztviselők és a vezetőség között. A régi patriarchális kornak velejárói voltak ezek a jelenségek. Apró kis belügyek, amelyek az unalmas hétköznapiakat egy kicsit élénkítették. Kisvárosok „szenciaciója” volt, amikor a hitközségek körül viták voltak és az elnök hol letörte ezt, hol behódolt, a temperamentuma és beállítottsága szerint.

De ma? Ma, amikor egészen „közjogi” funkciókat kell végezzen a hitközség. Mene-

kültügyek, állampolgársági és életbevágó existenciális ügyek, a zsidóságot nem mint az általánosságot érintő, hanem egyedek tragédiáját előidéző kérdések tömkelege és mindezeknél az idegessé váló türelmetlen hitközségi tag azt várna el, hogy azért a fizetett vagy nem fizetett adójáért a hitközség szaladgáljon. Miért ne? Miért ne menjen az elnök, amiért neki egyik vagy másik brevetje nincsen rendben? A napi problémák szaporodnak, a hitközségek bevétele csökken és ami a legfontosabb. Minél jobban nő a feladat, a teher, annál kevesebben vannak olyanok, akik vállalják.

A legtöbb elnök, amikor körülnéz, azt látja, hogy akik „életünket és vérünket” kiáltották, azok elodálogtak mellőle. Benn ülnek üzleteikben, irodáikban, hivatalaikban és „nem érünk rá” jelszóval, cserben hagyják a vezetőt. Sőt, hogy a szemrehányások elől megszabaduljanak, az elsők azok között, akik a legélesebb kritika hangján bírálják az elnököket.

Mit tegyen az elnök mindezek láttára? Kedvetlen lesz, lemond boldog örömmel a „koved”-ről, ami olyan magasan fekszik, hogy a körülötte lévő sok gáncsvetés között már nem is lehet látni. Kritika és még hozzá rosszindulatú kritika hőmpölyög a zsidó uccákból a hitközségi elnöki székek felé. Munkatársak sehol, anyagi helyzet rossz, a feladatok rejtentő nagyok és „most kell kitarítani” jelszót írják arra a megtépázott zászlóra, amelyen csak két „bűvös” szó áll: „ros-hakohol”.

Nem csoda, ha elnökválság dul minden egyes erdélyi nagy hitközségben. A zsidók is idegesek, mert annyi izgalommal jár a mindennapi kenyér utáni rohanás. És ha nincsen más bűnbak, ott a hitközség, meg annak vezetői, akik „türik”, némán türik, hogy mint veszítik el a tagok existenciájukat. Már Mózes, a nagy Mester is panaszkodott, hogy nagyon nehéz vezetni ezt a népet. Hát mit mondjanak a mai vezetők? Amikor szintén a pusztaság áll előttük és még az ígéret földjének délibábjára sem csillog a szenvedő zsidó százezrek előtt. Nem is csodáljuk, hogy a mostani vezetők lemondanak, bár most a legfőbb feladat — kitarítani!... Kitarítani azon a poszton, amelyre nem egyes emberek, hanem a Sors állítja az arra rátermetteket!

Sanghaiban is sokan vagyunk

Aki még bizik abban, hogy a zsidóság másképpen is tud a jövőben élni, mint Palesztina nélkül, annak álljon itt tanulságul

Csak a
GRAND HOTEL
LAFAYETTE-ben
lakjon Bucurestiben

Központi fekvés. Komfort. Olcsó. Otthonos.
CALEA VICTORIEI No. 11 — Telefon 3-3410

a következő két hírecske. A Hias párisi irodája kijelentette, hogy jelenleg egyetlen államba sem lehet bejutni, csak előzetes engedéllyel. Nincsen a világon olyan ország, ahova zsidókat beengednének. Csak egyetlen egy hely. És ez a nagy kínai-japán kikötőváros, Shanghai.

Nos és ezzel a Sanghai-al kapcsolatosan megjelent a napokban egy kis híradás, amely a japán kormány adott ki. Eszerint az oda eddig eljutott 10.000 európai menekült zsidó tul sok, (értjük ezt tul sok) mert a kereskedelemben nagy szerepet játszhatnak majd és így valahogy „előzönlük” a kínai területeket.

Hallod-e zsidó testvér? 400 millió kínai él egy területen. S már van ott tizezer zsidó. Ebből a tizezerből is 9000 koldus, aki nem tudhatja, hogy holnap miből él. És a tokiói kormány szerint ezt a „borzalmas” számot, ezt a tizezret is tulságosan elegendőnek találja. Már „elnyomják” a kínai népet. Pedig rosszul teszik a japánok. Mert okosabb volna, ha engednének oda még néhány ezer zsidót. Ha azután elvesztik majd a háborút, akkor elmondhatnák, hogy a zsidók miatt vesztették el. Tokióban még nem tudják, hogy milyen jól jön egy kis zsidóság, amikor valami nem sikerül. Ha kiöntene a Sárga folyam ismét, akkor okai: a sanghai zsidók. Ha pestis lesz: a zsidók. Ha az oroszok harcra keverednének: okai a zsidók. Mindenért a zsidók felelősek. És óh, mily naivak is ezek a japánok, még sem látják őket szívesen. Illetőleg máris arról beszélnek, hogy „előzönlük” Kínát. 10.000 zsidó eldrasztotta már a 400 milliós országot. Bizony mondom, ha az emberek nem örültek, akkor az sem igaz, hogy nap van és az sem igaz, hogy élünk...
Azaz pardon, még valamit: itt is német

BARAT ENDRE:

A herceg álmodik

A bazini zsidó temető legendája

A kávédaráló szuszogva, püfögve kiindult a nagyváradi állomásról. A rabbi szakállas, komoly-szép próféta-feje megjelent a fülkeablak keretében. A zsidócskák csoportban álltak, szemük egyre kísért a távozó vonatot. Egyik sem integetett, kendők sem lobogtak, de ebben a néma buszban is határtalan lelkesedés volt. Lelkesedés és aggodalom. Sokáig fogják nélkülözni a rabbit...

Sugárzó-émléki dédapám, a nagyhirű Landesberg Izsák Aron indult utnak. A nagyváradi főrabbi, mint minden éven, ezúttal is elzarándokolt szüleinek sírjához, Bazinba. Rendszerint úgy érkezett oda, hogy a baziniak nem tudtak róla. A rabbi, mint szerény és zárkózott ember, félt az ünnepélyes fogadtatásoktól, a ceremóniáktól, melyeket nem engedtek volna el a messzehírű, tudós főpapnak.

Hosszu és fárasztó dőcögés után érkezett meg utjának céljához. Az állomástól gyalogosan indult meg a jólismert uton. Két esztendeje, hogy itt járt. Tavaly beteg volt ebben az időben s így nem jöhetett el.

Most befordult az uton, mely a temető felé vezetett. Ekkor megdörzsölte a szemét. Nem látta sehol a régi, kidőlt-bedőlt kerítésű zsidótemetőt.

Mi történhetett itt? Az ismerős, vén elhanyagolt sarkert helyett gyönyörű, hatalmas park tűnt fel az út végén, művészi kovácsolású vaskerítéssel körülbéve.

Belépett a díszes kapun. Pompás, nyílegyenes fasor vezetett befelé. Szébbnél-szebb virágágyak között gondozott sírdombok. Semmi kétség: ez a zsidótemető. Ráismert a régi sírkövekre.

Dehiszen ő másnak ismerte a bazini zsidók temetkezési helyét! Elhagyatottnak, szegényesnek, bozóttal benőttnek és ápolatlannak.

Az öreg chevra-samesz köszöntött rá. Ő volt az, aki odavezette a szülei sírjához is, mert magától nem egykönnyen talált volna rá.

Landesberg Izsák Aron rabbi megállott a szülei sírja előtt és ájtatos imákat mormolt. Egyideig mélyszégyen kegyelettel imádkozott. Azután kifelé sétált a temetőből. Majd leheveredett a kapu melletti gyepre. Magához intette az öreg sameszt:

— Mondja csak, reb Dovedl, hogyan jutott ez a szegény kis kile annyi tömördek pénzhez? Miből tudták ilyen díszesre és szépre varázsolni a halottak kertjét?

— Hát az úgy volt, rebe...

Reb Dovedl bőszevu beszédbe kezdett. Elmondta, hogy a bazini földes ur, herceg Esterházy egy napon magához hívatta a község rabbiját. Az arca mogorva és barátságtalan volt, amin ugyancsak csodálkozott a bazini rabbi, hiszen a kegyur mindig barátságosan beszélt hozzájuk.

— Mi panaszotok van én ellenem, bazini zsidók? Miért gyűlöltek engem?

— Mi?!... Hálával és tisztelettel gondolunk mindig hercegségedre, hiszen részesei vagyunk jószágos védelmének, kegyelmének... — felelte a rabbi döbbenet, csodálkozva.

A főur ideges mozdulattal simított végig ráncbaszóknak homlokán:

— Három éjjel egymásután egész sereg, sápadt, kísértetesarcu zsidók riasztják meg albáso mat... Egész ágyasházamat megtöltik a fehér halotti ingbe öltözött félelmetes alakok. Körülveszik fekvőhelyemet és úgy rémlik nekem, mintha meg akarnának fojtani. És felismerni vélek közülük olyanokat, akik már halottak. Az öreg Berl, aki már tíz esztendeje elköltözött az élők sorából és többeket, akiről tudom, hogy... halottak... Egy hét óta nem merem éjszaka lehunyni a szememet álmra. Há felelj, rabbi, mit követtem el én ellenetek, bazini zsidók ellen? Miért kísértik békés álmomat a halottaitok?

Az ősz rabbi bólintott:

— Igaz hogy te nem vétettél ellenünk, herceg... de én sejtem, miért dulják fel álmodat a bolygó lelkek. Tudd meg, hogy kapzi és kegyetlen intéződ az elmúlt héten lebontotta temetőnk kidőlt-bedőlt deszkakerítését. Hiába kérlettük, ne tegye, azt felelte, hogy amugy is elég ócska már s feltűzelte a cselédséggel. (A temető a hercegi uradalom területén feküdt). A legelésző állatok

Féz van benne. A németeknek fáj a kínai fajtestvér, elvégre az is árja és minek menjenek oda német zsidók? Nem-e jobb, ha hajókon ténferegnek a világtengereken, amíg elsülyednek?

Genfben menni!

Rövid néhány hét multán összeül a cionista világkongresszus Genfben. Ma még túl korai a kérdéstről lényegében beszélni, ellenben az már aktuális itt Erdélyben is, hogy kik legyenek a delegátusok? Mindenekelőtt fontos, hogy olyan emberek, akik ismerik a cionista multat, akik a kérdésnek minden lényeges problémájával legalább tiz-tizenöt éve megismerkedtek. Nehogy egy-egy külföldi delegátus előtt blamálják önmagukat és az egész erdélyi zsidóságot. Tehát elsősorban kimondottan cionisták és még hozzá vérbeli cionisták kell legyenek.

Másodsorban: a kiutazás költségeit egyáltalán kell viselni. A legutóbbi husz esztendőben úgy volt szokásos, hogy mindig az illető delegátus saját zsebéből viselte a költségeket, ami természetesen is. Illetőleg voltak egyesek, akiket bizonyos ifjúsági szervezetek a maguk kasszájából segítettek ki, de ezek csakis ifjúságiak voltak. Ellenben most olyan hangok hallatszanak, mintha bizonyos közlések vállalnák a delegátusok kiutaztatási költségeit. Az erdélyi zsidó közvélemény ebbe soha nem egyeznék bele. A zsidó pénz ma olyan szent, hogy cionizmussal egybekötött „kéjufazást” nem engedhet meg. Elvégre mi tudunk legalább ötvenezer erdélyi zsidót, aki a más költségén szívesen megnézné a gyönyörű svájci hegyeket és a szép és tiszta városokat. Genf amugy sem „boulé”, amit nem érdemes megnézni.

De így nem lehet terveket sem szöni. Hallottunk hangokat, amelyek erre engednek következtetni, hogy a delegátusok szakítani akarnak az eddig szokással. Nos, ez nem megy és ezért előre vétőt kiált az erdélyi zsidó közvélemény. Aki rátermett, az kerüljön a delegátusok közé és csak saját költségén. Másképpen nem!

Ha kell nekik, akkor tudják hol keressék a zsidót

Adalék lesz ez is ahoz a százkötetes műhöz, amelyet a zsidóság mai szenvedéseiről, furcsa beállítottságáról fog megírni a jövő törté-

ellepték a sírdombokat, összetaposták, a köveket ledöntötték és legázolták a bokrokat, kipusztították a növényzetet.

— Mi zsidók, nemigen mertünk panaszkodni a nagyhatalmu intéző ellen s különben is, az ő bejelentése nélkül aligha kerülhetünk volna hercegséged színe elé — felelte a rabbi.

A hercegre mély hatást tett ez a közlés és megrendülve ígérte, hogy helyrehozza a zsidók temetőjét. Személyesen győződött meg a vandalizmusról. Az intézőt azonnal elbocsátotta a szolgálatból, majd kiadta a rendeletet, hogy az uradalom költségén pompás, kőoszlopos kerítést és kaput emeljenek a sírkert köré. Az udvari kertészek is nekiláttak, hogy rendbehozzák a feldúlt temetőt.

— ... így változott át a temetőnk ilyen díszessé, rabbi... — fejezte be elbeszélését reb David, a vén chevra-samesz.

A rabbi később megtudta azt is, hogy a herceg meghagyta: örök időken át tartozik az uradalom gondoskodni a zsidó temető karbantartásáról. A holt bazini zsidók békén szendereghetnek a jól védett, árnyas, szép temetőben...

Nagy tudós dédapám, rabbi Landesberg Izsák Aron egy szál dusillatu mályparózsát hozott haza boldog-emlékezetű szüleinek sírjáról. A hosszú, fárasztó utazás meg sem látszott rajta. Mikor lelépett a vonatról a nagyváradi állomáson, arca derűs volt és titokteljes mosoly sugárzott tiszta, mély vonásairól...

netirója. A történet egyszerűen kezdődik. Mintha — mondjuk — a 97432-ik volna, amely a Harmadik Birodalomban lejátszódott 1933 óta.

Adolf Seidmann mérnök a berlini Hirschtársaság vezetője volt. A cég a vasszakma körébe vágó technikai újításokkal foglalkozott és Seidmann mérnöknek különféle találmányai voltak, az acél edzése körül, ami különösen a hadipar szempontjából igen fontos. Egy szép napon mondott csunya levelet kap: „... legnagyobb sajnálatunkra kénytelenek vagyunk nem reflektálni szolgálataira.” Aztán kiutasították. Svájcba ment. És most a cég bocsánatkérések között vissza hívja és a berlini rendőrség garantálja teljes személyi és vagyoni biztonságát. A mérnök nyilatkozott a svájci lapoknak és ebben olvashatjuk, hogy nagyon köszöni a megtiszteltetést, de nem reflektál rá. Majd megpróbál új existenciát teremteni magának más hol. Neki elég volt Berlinből.

Mi pedig milyen — ma már ócskának mondható — tanulságot vonhatunk le ebből? Hogy a zsidó munka az nem hetedrangu. Hogy a zsidó nem félig kenguru, félig nemtudommiroda, csak emberi formája van. Amit talán ők sem hisznek el, elvégre Fritz Haber, akinek a világháború puszkaporát köszönhetjük, meg a többi Nobel-díjas mégsem annyira értéktelen senkik. Ahogy Seidmann mérnök ur is érték, amelyet eldobtak maguktól. Az üres fogasztás tubust gyűjtik, meg burgonya héját, de az emberi értékeket szemétre dobják. Csakhogy ez a „szemét” már Svájcban nem akar többé visszamenni a barna paradicsomba. Elvégre még később összemérheti vele erejét egy husz éves stramm rohamosztagos. És ma olyan világot élünk, hogy a rohamosztagos szokott győzni a tudás felett. Ezt a mérnök is tudja, aki elmenekült és — sajnos — mi is jól tudjuk.

A lengyel kántor — aki hang nélkül kell tőrjön

Miért van az, hogy amikor szent ügyekben jár el egyik-másik zsidó testvér, akkor mintha „büntetés” járna érte, amit emberi ésszel fel nem érünk. Miért van így — erre a mi véges eszünkkel válaszolni nem tudunk. Kell-e erre jobb példa, mint Tiktin lengyelországi városka Ranuschovszky nevű kántorának esete, aki a következő kalandon esett át.

Gyermeknyaralattatás Brátkán a bihari havasok között

Látogatás a Schwarz Menyhért-féle brátkai gyermek nyaralótelepen

Nagyvárad. — Alig egy órányira Nagyváradtól hegyszorosban fut a vonatunk, a pályos táj teljesen elmaradozik s feltárul előttünk a bihari havasok ragyogó panorámája. Vad, Pestera, Suncuius. Vizesés, sziklák, havasok s végig a töltés mentén a rakoncátlan Körös. Kétségkívül az ország egyik legszebb pontján vagyunk.

Azt is megtudjuk, hogy Schwarz Menyhértné, aki leányinternátusa révén olyan kitűnő nevet szerzett Erdélyben, minden esztendőben a nyári nagy vakációban gyermeknyaralattatást rendez. Abból az elgondolásból indult ki, hogy a gyermekekkel való közös nyaralás nem jelent pihenést és felfrissülést a szülő számára s a gyermek szempontjából is jobb, ha pár hétre kiszakad a megszokott környezetből és új emberek közé kerül. Tény, hogy az új arcok, új élmények és benyomások kitűnő hatással vannak a gyermek bontakozó jellemére s egészségi kondícióját is nagyszerű formában befolyásolják.

Minőségben
Órákban
Izlésben

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház

Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

Ez a lelkes zsidó ember a szombat bejövetele előtt elment egyes hitközségi tagokhoz és kérte őket, hagyják már abba a munkát és jöjjenek a templomba imádkozni. Egy amolyan modernebb „Schülklopfen”-féle, amely egyes vidéki községben még mindig divik. Vagy amit a nagy zsidó városban, Tel-Avivban gyári szirénákkal és sófáruvással valószínűleg meg sokan a zsidók, hogy ezt meg ne tehetne volna a buzgó kántor. Egy ilyen körutja alkalmából érte az inzultus. Találkozott egy lengyel huligánal, aki se szó, se beszéd, arculütötte a kántort. Mit tehetett szegény ember? Tiltakozott és hangosan utasította vissza az őt ért támadást. A huligán rendőrt hozott és bemondta — a régi recipe szerint — hogy a zsidó kántor szidta a lengyel nemzetet.

A rendőr asszisztált a vádnak. Biróság elé került az ügy. A varsói központi segítő bizottság nem fogadta el a rendőrnök és a támadónak vallomását (itt már egy kis „csoda” történt) és felmentette a vádlottat. Az indokolás szerint nem tételezhető fel egy ilyen szolid és szelid zsidó emberről, hogy épen akkor kövessen el nemzetgyaláztást, amikor a templomba hívja az embereket.

Értjük ezt mi emberek? A templomba hívja az embereket a tiktini kántor és ezért „büntetést” kap. Izgalmak, rendőr, bírósági tárgyalás és végül happy end. Hány ember jár rossz utakon és semmi baja nincs. Ő meg „micve” után jár és jön a támadás. Hívó zsidó azt mondja erre, hogy bizonyára így kell történnék, mert ez a rendeltetés utja... higgyünk mi is benne...

Schwarz Menyhértné végigvezetett bennünket a nyaralótelepen. Már az első percekben meggyőződöttünk arról, hogy ebben a ragyogó gyermekbirodalomban minden megvan, ami szükséges ahhoz, hogy a gyermekek nyári vakációját széppé és kellemessé tegye. Por és szélmentes helyen, egy völgykatlanban, két egészséges és világos épületben 30 szoba. Aztán: strand, tennisz, ping-pong, voloybalt s az erősebb gyermekek vezetői és felügyelők mellett az érdekes kirándulohelyeket járják.

A telep vezetője nagyon jól tudja, mennyire félti minden szülő a maga gyermekét. Ezért a túlzott óvatosság minden ponton és ezért állítanak minden kis csoport mellé külön felügyelőt.

Külön művészet, ahogy az agyonnevelt és elkényeztetett gyermeket rászoktatják az engedelmisségre és rendszeres életmódra.

Wasserstrom Sándor:

A kárpátaljai zsidóság lelki-válsága és életlehetőségeinek összeomlása

Budapesten: második zsidótörvény. Kárpátalján zsidó hősi halál. — Parlamenti választás. — Földkiszajdítás. — Kitérések. — Okmánykeresés — Egán Ede halála.

1.

Kárpátalja. — Aki igazságot keres és aki igazságot követel, az nem lehet mással szemben igazságtalan. Így tanultuk ezt valamikor az iskolában és ezt próbáltuk az életben is gyakorlatilag megvalósítani. Azt is megtanultuk a gyakorlatban, hogy egyes embereknél jobban, másoknál kisebb mértékben van kifejlődve az igazságérzet, s ennek olyan a kihatása, hogy egyes emberek sorsára, egzisztenciájára döntő kihatással lehet.

Valahogy úgy is tanultuk a történelemben, hogy egy nép nem lehet igazságtalan és különösen az a nép nem, amely évtizedeken át az „igazságot” keresi. S nem volnánk őszinték, ha azt mondanánk, hogy a Felvidéken bevonuló magyarság igazságos lenne az ottélő zsidókkal szemben. Már irtunk a zsidó iparendékek visszavonásáról, de ezt nem lehet egyszerűen tudomásul venni és annak szeméthyunni, mint „átmeneti” igazságtalansággal szemben. Amikor egy nemzet boldog lehet vágyai megvalósításában nem tehet sokezer rendes egzisztenciát lehetlenné. Pedig a Felvidéken ez történik. Mondjuk meg nyíltan. Hiszen a magyarországi újságok sem tagadják (azok a kevesek, amelyek demokratikusak, vagy kimondottan zsidó cégér alatt jelennek meg), hogy mélyesen lesújtó, ami ezen a téren történik. Olyan esetek is történnék százszámra, amikor a helyi hatóságok javasolják az engedély további megadását és felsőbb helyen — mégis megtagadják. Illetékes helyeken az érdekelt városokban érzik, hogy így romlásba megy a helyi gazdasági rend, de felsőbb helyről az intézményesített gyűlölet nem hagyja, hogy a követelt igazságot — tovább gyakorolják a zsidókkal szemben. Talán soha nem láttam ennyire az emberi hipokrizist, kétszínűséget, mint az utóbbi években azoknál a népeknél, amelyek igazságot követelnek a maguk számára és a legigazságtalanabbak — a maguk zsidóival szemben.

2.

ZSIDÓ PARASZTFALVAK NYOMORUSÁGA.

A zsidó iparok tömeges bevonásával nagy veszély fenyegeti mindazon zsidókat, akik kisebb- és középföldbirtokosai a Felvidéknek. Tudvalevő, hogy a magyar kormány elsősorban a földreformot úgy véli megoldani, hogy a zsidókézből lévő földbirtokokat sajátítja ki a nincstelenek földéhségének kielégítésére. Már pedig a Kárpátalján egyik legkülönösebb zsidóság él. Számuk: 77.000 főből áll. A lakosságnak több, mint 15 százaléka. Ez a százalékarány még a lengyelországi zsidóság arányszámát is felülmúlja. Még különösebb és Európában egészen egyedülálló, hogy a zsidó lakosság 27 százaléka földművelő. Nem mai keletű telepítés ez. Ezen a vidéken évszázados parasztnemzetségek vannak, akik tökéletesen azonos életmódot folytatnak, mint a magyar, tót és rutén parasztok. Egész zsidó parasztfalvakat találunk ezen a különös földön. Ezenkívül 16 százaléka a zsidóságnak végez itt még fizikai munkát. Napszámos vagy iparimunkás. Természetes, hogy akárcsak a rutén nép, a zsidóság is igen rossz körülmények között él itt: 80 százaléka nyomorog. Az általános gazdasági helyzet már most is veszedelembé döntötte ezeknek nagyon sovány egzisztenciáját.

Képzelfük most már el, hogy a zsidókkal szemben elsősorban alkalmazott földreform milyen nyomorúságot fog itt újra kitermelni egyrészt azáltal, hogy a zsidó tulajdonosok földbirtokai ki lesznek sajátítva és azoknak zsidó parasztlai és napszámosai egyre jobban szaporítják majd a nincstelenek szá-

mát. Szomorú keltások a kárpátaljai híres zsidónyomor még fokozottabb elmélyülésére...

3.

A KITÉRÉSEK.

A lázas átalakulások korszakában, amikor az a bizonyos hajó sülyed, kiderül mindig, hogy vannak patkányok is. A felvidéki zsidóság hajója simán haladt két évtizedig, most hirtelen más vizekre került és nem tudják mitévők legyenek. Ezek a vizek nagyon viharosak, hatalmas, komor felhők gomolyognak a magyarországi zsidóság egén.

Rettentő lelkiválságba került ez a 600.000 főnyi magyar zsidóság. Mindig hű volt, mindig hazafi, mindig hűbb a hűnél, jobb a jónál. És most egyszerre bélpoklos leit, kitesztott, gyűlölt és lenézett. Tegnap még „szervusz Pista őcsém,” ma már jónapot Weisz ur, vagy Fehér ur, de az „ur” is olyan bizonytalan, olyan elmosódott. S ha kutajtuk, kiderül, hogy ezt az új szomorú „ritmust” nem a felsőbb körök csinálják, érte alatta gróf Bethlen Istvánt, meg Grátz Gusztávot, meg Hegedűs Lórántot, általában azt a finom békebelli „urakat”, akik nem tudnak mások lenni, mint amilyenek voltak. De ha lemegyünk a faluba, a nincstelen hárommillió magyar közé, meg a kisgazdák házába, ott sem találjuk meg a gyűlöletet. A fiatalabbja még inkább átveszi a szólamokat, mert ez valami nem minden-napi, de a meggondolt, higgadt magyar földnépe „tempós”-an gondolkodik és nem veszi be a német áfiumot és mindazt, amiről sok minden kiderült eddig és ki tudja, mi fog még kiderülni a jövőben?

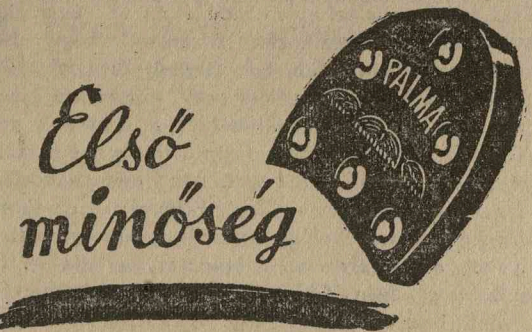
Ezzel szemben van egy réteg, amelyről nem akarunk írni, mert ez messzire vezetne — ami nem a mi feladatunk. Majd a történelem sok mindenre fényt derít, a jövőben történelem krónikása... ezzel szemben a mai krónikás azt látja, hogy a magyar zsidóság, főleg a felvidéki, teljesen elvesztette lelki egyensúlyát. Nem tudja mit cselekedjék? Sem lelkileg, sem egzisztenciális szempontból. Lelkileg összeomlasztottak benne sok mindent. Kiesett a talaj lábuk alól. Révedezve néznek a multba és rémülettel a jövőbe. Amikor pedig a kenyérére gondol, akkor nem tudja, mit hoz a holnap? Lesz-e kenyér az asztalon? Tudja-e majd gyermekeit etetni és felnevelni?

A mi szempontunkból nincsen arra semmiféle pardon, hogy valaki ilyenkor gyáván elszaladjon és megbujjék a biztos fedezéknek szánt más egyházak keretei között. Örültséget követnek el mindazok Magyarországon is, akik elhagyják a zsidóságot egyéni célokért. És mégis! Kassán 200 ember tért ki rövid hónapok alatt, a vallásához kevésbé ragaszkodó vidéken még többen tértek ki. Így Losoncon, ahol néhány száz zsidó él összesen, több, mint százan keresztelkedtek ki. Szomorú tünet ez, a legszomorubb. Mintha újra a spanyol inkvizíciós időkét élnénk, amikor csapatostól tértek ki a zsidó ezrek, csak az a különbség, hogy ezek talán örökre eltűnnek a zsidóság szempontjából!

4.

HETVENEZER ZSIDÓ KERESI OKMÁNYAIT...

Egészen szokatlan, de nagyméretű és elkeseredett harc folyik szerte Magyarországon. Okmányháború. Mi ismerjük ezt a harcot az állampolgársági ügyek idejéből. A harc metódusa is megváltozott. Régen a szárazföldön vívták, ma már a levegőben folyik a háború. Így ez a harc is áttevődött a diplo-

maták íróasztaláról a kismemberek közelharcává. Ez a gigantikus életharcot a zsidó százezrek vívják, mert hivatalos nyelven az „939 IV. tc. 1. paragrafusa alá eső személyek lettek.” A harc fegyvere az okmány lett. Az apák, anyák, nagyszülők születési és házassági okmányának kell csatasorba állni, hogy megvédjék a gyermek és a munka jogát. Valamikor teljesjogu polgárok voltak a zsidók Magyarországon, most pedig rohanniuk kell minden egyes kis jogi lehetőségért, így a választások előtt — a szavazati jog eléréseért. A zsidóság átérzi azt, hogy nem szabad feladjon egyetlen kis pozíciót sem. A legelkeseredettebb harc folyik most minden egyes szavazati jogért, amelyet csak az kaphat meg, aki sok okmány alapján ezt igényli. Nagy tömegekben áll a zsidóság sor, küzd jogaiért, amelyet feladni nem akar. Megható, megrendítő küzdelem ez, mert az idő nagyon rövid volt. Érdekes, hogy ez a zsidóság, amely az állásvesztés, egzisztencia összeomlás minden szenvedését és tragédiáját némán és lehajtott fejjel szenved el, valóságos tömegmegmozdulásra kész akkor, amikor állampolgári jogainak kiharcolásáról van szó. Érdekes történelmi emlék ma már ez a megmozdulás.

Mit kell ott igazolni? A második zsidótörvény szerint igazolni kell, hogy akár ők, akár felmenőik 1867 december 1-e előtt a régi Magyarország területén születtek. Tehát mindenkinek először is a saját okmányait kell beszereznie. Aki 1867 után született, annak szülői születési igazolványát és házassági levelét. A szülők születése, ha későbbre esett, akkor a szülők szüleinek igazolását, hogy hol születtek és házasodtak. Budapestre több helyre decentralizálták az anyakönyvi hivatalokat, ahol rendületlenül dolgoznak a tisztviselők, hogy eleget tegyenek a sok követelésnek, amelyet joggal igényel a magyarországi zsidóság saját testületétől. Vidéken is mindenfelé lázas munka folyik — legalább amíg arra jártam — mert, amint mondtuk, minden ember kötelességének érzi, hogy megszerezze jogosultságát, hiszen egy-egy szavazattól is nagyon sok függhet.

5.

MIVEL AGITAL A PESTI ANTI-ZSEMITA SAJTÓ?

Sokat lehetne írni erről. A rémhírek és zsidóellenes megnyilatkozások egész tömegét lehetne itt felsorolni, amelyeket nap mint nap elkövetnek a pesti sajtó berkeiben. A vidéki városokban és falvakban a következő kis könyvatos röpcédulákkal találkozunk az ember unos-untalan. „Már megint zsidónál vásároltál.” Az egyik zsidóellenes újság egyik májusi számában a következő címmel jelent meg egy hatalmas kolumnás cikk: „Hogyan gyilkolták meg Egán Edét?”

A század elején burkolt antiszemitizmus izgatás folyt a Kárpátalján. Azt hirdették az akkori antiszemitizmus agitátorok és lapok, hogy a rutének földjén a zsidók csaknem ingyen veszik el a parasztoktól a földet. Uzsoráskodnak és az 50 forint értékű tehenet 2 forintért veszik meg, mert a parasztok rendkívüli módon eladósodtak. Egán Ede magyar politikus vállalkozott arra, hogy bevizsgálja az egész kérdést és „igazságot szolgáltat” a kiuzsorázott rutén népnek. Meg kell jegyezzük objektíven és oknyomozólag, hogy épen úgy volt akkor ott Kárpátalján zsidónyomor, mint ahogy most is van. Sőt, akkor még nyomorultabb viszonyok voltak ott és a ruténföldi zsidóság szenvedése és szegénysége semmivel sem volt kisebb, mint a ruténeké. De a sok szakállaspájeszos zsidót akkor sem bírták már sokan, köztük Egán Ede, aki fanatikus ember volt és min-

denáron a „kazárszidók” bűnösségét akarta igazolni. Majd lesz még alkalom és mód ezzel az Egán ügygel alaposan foglalkozni. Bizonyos, hogy 1901 szeptember 20-án Egán Ede meghalt Szolyván. Öngyilkos lett. Most azt írják a pesti antiszemita lapok, hogy Egán Edét meggyilkolták és a gyilkosok galíciai zsidók voltak, akiket Sztrolcovits Szender szolyvai gazdag zsidó bérelt fel. Az eset akkoriban nagy port vert fel és a báró Fehérváry darabont-kormány, amely akkor vezette a magyarországi ügyeket, a legerélyesebb nyomozást folytatta le. Kiderült, hogy Egán Ede valamilyen nehéz ügybe keveredett belc és idegbetegsége is hozzájárult ahhoz, végtelenség életének. Mindenesetre most „jól jön” az izgatott atmoszférában, hogy a 38 évvel ezelőtti iragikus esetet is a zsidóság terhére írják.

Megjelent akkor egy könyv is Bartha Miklós tollából. „Kazárföldön” volt a címe, amelyet most újból kiadtak. Ez a könyv erős uszítás az akkori ruténföldi zsidók ellen, viszont két évre rá kinevezték báró Perényi Zsigmond koronaőr Maramaroszigetre főispánnak, aki tíz évig töltötte be ezt a díszes pozíciót. Egy pesti zsidó újság nemrégiben felkereste a most is Budapesten élő bárót, aki sohasem volt filozemita, de igazságkereső ember; s ő kijelentette, hogy az ottani zsidóság ellen soha semmilyen kifogás nem merülhetett fel. Báró Perényi szerint a ruszinföldi nemzetségi kérdés mindig kétnyeres probléma volt a magyar kormányzatnak és csak nagy körültekintéssel lehetett applanálni a felmerülő ellentéteket. A zsidókról a legelismertebb hangon nyilatkozott a volt főispán és szavaiból kiérződött, hogy az Egán Ede meggyilkolásának fantazmagóriája is uszítási célokat szolgál. Most revideálni akarják a felvidéki antiszemita féktelenkedésekkel egyidejűleg ezt az Egán Ede ügyet és csaknem négy évtized távlatából is fegyvert szeretnének kovácsolni a sokat szenvedett és ma is nyomorral küzdő kárpátaljai zsidósággal szemben. Ez az úgynevezett „Egán-ügy”, amely ma a lelkeket ismét foglalkoztatja a mesterséges uszítás folytán.

6.

SEBESÜLTEK KÖZÖTT.

Míg az egyik részen a magyar képviselőház és felsőház több hétig tartó zsidó vitájában a vádak ezreit vagdoszták a zsidók fejéhez, addig a felvidéki katonai akciókban éppen úgy résztvettek a zsidók, mint mindenütt a világon, ahol húséges alattvalói annak az országnak, amelyben születtek és élnek. Ha végignézünk a felvidéki hadseregen, úgy a zsidóságot arányszámon jóval felül látjuk ott képviselve. Irtunk arról már, hogy miképpen halt hősi halált az a kalocsai kereskedő, akinek most fia áldozta életét, mert hívta a köteletség. Az a Kovács Sándor fűszerkereskedő, aki az ungvári csatában lett hősi halott és akire a frontarcosok szövetségének tisztviselője gyászbeszédében azt mondta, hogy ugyanazért az eszméért halt meg, amiért már édesapja is hősi halált szenvedett.

De írhatunk még arról a Löwinger Lajosról is, aki Löwinger Mór öreg pesti boltiszolga fia volt és a Dembinszky-ucca 37. szám alatti ház harmadik emeletén lakott. Leírhatnánk, hogy miképpen kapta a távirati hírt, hogy fia elesett, hogyan olvasták fel neki a háziak: „Munkács... fiuk március 14-én hősi halált halt... Temetése Munkács 16-án délután lesz.”

Meg írhatnánk arról a Frenkel Nándorról is ódát, aki 22 éves volt és meghalt a Kárpátalján. Meg arról a Róth Vilmosról, akit egy vasárnap délután haterce ember kísért utolsó útjára Ungváron. Meg talán arról a Klein Márton hajdusámsóni őrzetőről írjunk, akit Beregszászon temettek el? Fancsika község mellett ukrán terroristák lötték agyon több más társával együtt. Szegény Klein Antal, aki a fia apja volt, összeesett, amikor azt a táviratot kapta: „Klein Antal Hajdusámsón Kossuth ucca 796. Klein Márton őrzetőrő hősi halált halt, temetése 17-én 15 órakor a beregszászi kórház halottasházából.” A sürgőnyt a hajdusámsóni főrabbi őrizte meg.

Ezek akkor haltak meg, amikor a pesti szép gótikus országházban az egész magyarországi zsidóságra kimondták az erkölcsi halált. Amely ellen nem is tudott védekezni, ahogy Molnár Ferenc világhírű író mondta, amikor megkérdezték tőle, hogy miért nem válaszol a sok zsidókat érő támadásra, azt vá-

laszolta: „Mikor löttek vissza — a céltáblák.” Igen, céltáblák voltak a zsidók a felvidéki harcokban is, ahol számarányukon feül haltak meg.

S mert egy harcban vannak nemcsak halottak, hanem sebesültek is, leírom néhány sebesült esetét is.

Kolin Ernő, aki a pesti honvédkórházban fekszik és elmondotta, hogy Nyiregyházán szappanfőző üzemük van idős apjával együtt. 1937-ben hívták be katonának 23 éves korában és ott volt Ungvár elfoglalásánál. Az ukrán támadás után önkéntes jelentkezést kerestek. És ő jelentkezett golyószórával együtt. És tüzelt egy éjszakán át, amíg másnap egy ellenséges gépfegyver golyója átlötte tüdejét és eltört két bordája is. Három kilométert gyalogolt teljes felszereléssel, de ott nem bírta tovább a vérvesztését és jelentette a hadnagyának a sebesülést. Ungváron három óra hosszáig operálták, amíg kivették belőle a golyókat.

Weisz Jenő a kórház szomszéd ágyában fekszik, 23 éves dombrádi születésű, szintén tüdőölvést kapott. A golyó a nyakán hatolt be, felcentre a toroktól és a hátán jött ki. Egy bajtársa, keresztény fiu,

odaugrott hozzá és bekötötte sebeit. Azután vállára vette, egy házig vitte, ahol újra bekötözték. Ungváron operálták meg.

Rosenblüth László gránátszilánkot kapott a fülénél és tarkóján jött ki. A nevickei vár alatt folyt a harc. Ott sebesült meg éjszakai harc idején. Nagyön vallásos fiu volt, keresetéből öreg szüleit tartja és elmondja, hogy nem eszik sohasem tréflit és reggel-este imádkozik.

Leiki meghasonlás a nagy cszmel zűrzavarban. Közben öntudatosak, dolgoznak tovább jogaik végső védelmében. Közélc harc az okmányokért. Az antiszemita sajtó féktelenül uszít. Exisztenciák ezrei omlanak össze. Iparigazolvány tragédiák, meg ügyvédi jogfosztások. Egán Ede kísértete és a parlament megszavazta a második zsidó törvényt, miközben zsidók halnak meg bátran a földért, amelyen őseik is laktak. Meg tüdőölvés és gránátnyomás. Együtt és összevéve: magyarországi zsidó helyzetkép 1939-ben. A zsidóság népi tragédiájának egyik szomorú és hősi éposza...

Antiszemita áramlat Kubában

Havanna. Annak a 400 németországi és 180 denzigi zsidó menekültnek az ügye, akiknek a partraszállását a kubai kormány nem engedte meg, amíg a köztársasági elnök nem dönt a kérdésben, meglepő fejleményekhez vezetett. Tudvalevő ugyanis, hogy a partraszállásban megakadályozott menekültek szabályszerű utlevéllel és vízummal érkeztek Kubába. A kubai kormány széleskörű vizsgálatot indított annak kiderítésére, hogy a „Saint Louis” nevű hajóval odaérkezett zsidók hogyan jutottak vízumhoz, illetve Kuba külföldi utlevélhatóságai miért nem kérték ki az illetékes kormánytényezőik véleményét, mielőtt a vízumokat megadták volna.

A vizsgálat befejezéséig a kubai kormány felfüggesztett tizenkét konzult, aki különböző középeurópai államban teljesít szolgálatot. A konzulokat felhívták, hogy a konzulátusok és utlevélkirendeltségeket adják át a helyettes konzuloknak.

Ezzel egyidejűleg a Hamburg—Amerika Linie hajóstársulat emlékiratot nyújtott át a kubai államelnöknek, amelyben megállapítja, hogy a hajóstársulat jogosan szállította a

menekülteket Kubába, amit a bevándorlási biztos hivatalos levele is igazol.

Mexikó fővárosában az a hír tartja magát, hogy Vera-Cruz kikötőjében egy Flandres nevű hajó vesztegel, amelyen Németországból menekült zsidók vannak. Ezek a menekültek is előbb Kubában akartak partraszállani, de a havannai hatóságok nem engedték meg nekik. Hír szerint a menekült zsidók engedélyt kaptak arra, hogy az Egyesült Államok területére lépjenek és ott várják be, amíg valamelyik latin amerikai állam megadja nekik a letelepedési engedélyt. Mexikóban úgy tudják, hogy az Egyesült Államokban való ideiglenes partraszállási engedélyt a Newyorkban működő menekültsegélyezési bizottság közbenjárására kapták meg a németországi zsidók.

A kubai zsidó lakosság körében nagy nyugtalanság észlelhető a rádióban és sajtóban folytatott antiszemita izgatások következtében. A zsidó testületek képviselői felvették a kapcsolatot a Jointtal, hogy együttes akciót indítsanak be. A szélsőséges lapok pogrommal fenyegetőznek, ha a partokon veszteglő menekült hajók utasait partra engedik.

Carmen Sylva

a Fekete-Tenger gyöngye

Megkezdődött a fürdőszézon!!

A NÉPÜNK

az egész fürdőidény tartamára egyéni és társas kirándulásokat rendez Carmen-Sylvára

Az első csoportkirándulás június 11-én indul. Minden előfizetőnk és olvasónk résztvehet a kedvezményes nyaraláson. — Jelentkezzenek azonnal csoportkirándulásunkra.

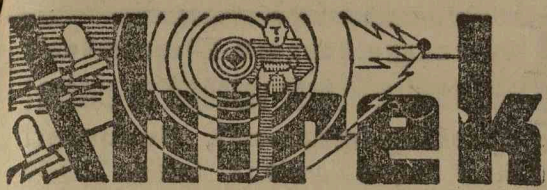
Egyéni utazások egész idény alatt!!

Megállapodást létesítettünk Carmen-Sylva legelegánsabb és legkomfortosabb orth. kóser pensiójával, mely szelvényünk ellenében a „Népkönyv” előfizetőinek és olvasóinak az alatti előnyös árakat nyújtja:

Előszézon: Jun 5-től, 30 ig Napi három szori étkezéssel teljes pensió 170 lei, illetve 00 lei. — Főszézon: Jul. 1-től, aug. 31-ig 240 lei, illetve 280 lei. — Utószézon: Szept 1- 15-ig 150 lei, illetve 170 lei

A carmensylvai iszapfürdő gyógyít reumatikus fájdalmakat, izületi csontgyuladást csonttuberkulózist. — Kirándulások a Fekete-tenger partvidékére. — Séta hajózáások

Írjon azonnal, hogy megküldjük Önnek kedvezményes nyaralási szelvényünket. Társasutazásban résztvenni óhajtok jelentsék be azonnal részvételmüket. 50%-os utazási kedvezmény

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalu Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.

Naptár 5699

Pénlek: Szivan 22, június 9.

Szombat: Szivan 23, június 10. 3 פרה

Heti szidra: שלח

Heti haftora: ושלח יהושע

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.55

gyertyagyújtás 8.17

Istentisztelet kezdete 8.25

Szombat befejezése 9.27

Kos-Chódes Tammuz bencsolás.

Szombat, vasárnap: jun. 17 és 18-án, Ros-Chodes.

Az antiszemitaéhoz

Írta: CHARLES PEGUY*)

Az antiszemitaék sokat beszélnek a zsidókról. Tudom, hogy égbekiáltó dolgot mondanak: az antiszemitaék egyáltalán nem ismerik a zsidókat. Beszélnek róluk, de nem ismerik őket. Lehet, hogy a gazdag antiszemitaék talán ismerik a gazdag zsidókat. Az antiszemita kereskedők esetleg ismerik a zsidó kereskedőket. Ugyanebből az okból én csak a szegény és nyomoruságos zsidókat ismerem. Mert ilyen is van. Annyian vannak, hogy nem lehet őket számolni. Mindenütt látom őket.

Ne mondassák, hogy keresztény ember nem tett tanuságot mellettük. Ne mondja senki, hogy én nem tettem róluk tanuságot.

Husz éve figyelgettem őket, figyelgettük egymást kölcsönösen. Mindig azt tapasztaltam, hogy derekasan állnak a helyükön, mint senki más, szeretetreméltók, megbízhatók, gyengédek, mint senki más, odaadók, ragaszkodók, megrendíthetetlen hűiek, hűségese minden megpróbáltatással szemben, barátságuk valósággal misztikus és a barátság misztikumához rendíthetetlenül hűséggel és ragaszkodással viseltetnek.

A pénz beszél, uralkodik az egész mai világon és olyan teljesen, tökéletesen, totálisan, hogy a szegények és gazdagok harántmetszete végtelenen sokkal súlyosabb, döntőbb és úgy mondhatnám: abszolútabb, mint a keresztény és zsidó fajok hosszmetzete. A modern világ keménysége a szegényeken, a szegények ellen annyira totálissá, döbbenetessé, kiméletlenné lett valamennyiünkre és mindnyájunkkal szemben.

A modern életben az ismeretségek nem alakulnak és szövődnek, csak horizontálisan, harántmetszetben, külön a gazdagok és külön a szegények között.

Mint szegényember, tanuságot teszek a szegény zsidókról. A közös szegénységben, a közös nyomoruságban, husz éven át megbízhatóknak, hűségeseknek, odaadóknak, misztikusoknak, a barátságban odaadóknak és megrendíthetetleneknek találtam őket. Sok-

*) A francia szellemi élet most állított emléket Péguynak, ki az új Franciaország szellemi megteremtője volt. Ez alkalommal közöljük megrendítő önvallomását.

kal több érdemük és erényük van, mint ugyanabban a korban soknak közülünk, szüntelenül hadakozniok kell az antiszemita vádaskodások, ráfogások, rágalmak ellen, melyek pontosan az ellenkezőt vetik a szemünkre.

Mit látunk? Mert csak is arról beszélhetünk, amit látunk. Meg kell mondani, hogy mi az, amit mi látunk? A modern életnek a bárkáján ott látom őket, amint vonsozlják az evezőket, még inkább, mint mások és jobban, mint mi, jobban és erősebben szenvedve a közös sorstól. A modern életnek ebben a poklában látom, amint ugyanúgy, sőt jobban, mint mi, fáradság vonsozlják magukat. Látom őket megpróbáltatva, mint magunkat. Kimerülve, mint magunkat. Sok százat és sok ezret ismerem, akik betegségben, fáradságban, neuraszténiában, túldolgozva, ugyanolyan nehezen, nálunk sokkal nehezebben, nyomoruságban, ügyel-bajjal keresik meg szegényes, sovány kenyereiket.

Ebbeft a közös pokolban.

Sokat lehetne beszélni a gazdagokról. Őket sokkal kevésbé ismerem. Csak annyit mondhatok, hogy husz év alatt sok kézen mentem keresztül. Az egyetlen a hitelezőim közül, aki nemcsak úgy viselkedett velem szemben, mint egy uzsorás, hanem egy Balzac-féle uzsorásnak a keménységével és ridegségével, az: nem volt zsidó. Az: francia volt. Vajjon mit mondtak volna erről a harminczoros milliomosról, ha véletlenül zsidó lett volna?

Hogy mennyire segítik meg őket a gazdagok? Azt gyanítom, hogy valamivel jobban segítenek rajtuk, mint a mi gazdagjaink bennünket segítenek. De ezt talán nem kellene felhánytorgatni nekik. Egy antiszemitaék azt mondtam egyszer erről: gondoljon rá, hogy végül is nem könnyű dolog zsidónak lenni. Mindig találunk olyan szemrehányásokat velük szemben, melyek ellentmondanak egymásnak. Ha az ő gazdagjaik nem támogatják őket és szívtelenek velük szemben, akkor azt mondják az antiszemitaék: nem kell csodálni — zsidók. Ha a gazdagjaik gondoskodnak róluk, akkor az a kifogás: nem kell csodálni — zsidók. Támogatják egymást.

Nem könnyű zsidónak lenni. Veletek, antiszemitaék. És nélkületek sem. Ha érzékellenek maradnak testvéreik bizalmával szemben, a világ minden részében üldözöttek kiáltásaival, a mindenféle meggyötört véreik jajkiáltásaival, panaszaival szemben, azt mondjátok: rossz zsidók. És ha meghallgatják a sirámokat, melyek a Duna és a Dnyeper mellől felszállnak, akkor azt mondjátok: elárulnak bennünket: rossz franciák.

Igy halmozzátok el őket állandóan ellentétes szemrehányásokkal.

— Harmincezer munkást foglalkoztatnak a palesztinai ipari üzemek. (Jeruzsálem.) A hivatalos statisztikák szerint az utóbbi alapításokkal együtt Palesztina területén 5606 iparvállalat működik, amelyek több, mint harmincezer munkás foglalkoztatnak. Az 5606 vállalat befektetett tőkéje 11.600.000 font. Az 1938. évi ipari termelés értéke meghaladta a 9 millió fontot.

— JAHREZITÁBLA alumíniumból, izléses, tetszetős kivitelben 1 személyes lei 150, kétszemélyes lei 250. Megrendelésnél héber dátum közlendő Boros papirkereskedés, Cluj.

Egy londoni multimilliomos 27 éves gyomorhajából

gyógyult ki a Gastro-D. kezeléssel. Mr. Morr Prenghtoin ismert londoni multimilliomos, akinek a kenti hercegségben óriási birtokai vannak. 27 éven át szenvedett makacs gyomor- és bélhajban. Azt nem is kell mondanunk, hogy az angol főur a világon mindent megpróbált, orvosai tanácsára bejárta az összes világfürdőt, de nem tudott tartós javulást elérni. Sőt az utóbbi időben már annyira rosszabbodott állapota, hogy mindent kihányt, csak teás tejet tűrt a gyomra.

Orvosai tanácsára, végre az Amerikában híres tudósok által felfedezett gyógyó-vénykivonatot, a Gastro-D. gyógyószert kezdte szedni és már az első hetekben olyan javulás állott be, hogy könnyebb diétás kosztot ehetett, három havi kúra után pedig tökéletesen meggyógyult és ma már, dacára magas korának — mindent ehetik és ismét golfozhatik. A világhírű amerikai Gastro-D. rendkívüli gyógyító hatással van a legmakacsabb gyomor-, bél-, epe- és májmegetegedések eseteiben.

Gastro-D. kapható gyógyószertárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lej utánvét mellett, Császár E. gyógyószertárában, București Calea Victoriei 124.

— „JOBAN SZERETJÜK A ZSIDÓKAT, MINT A NÉMETEKET”. Gaida cseh tábornok ismert fascista beállítottságú pártjának hivatalos lapja, a „Boj Narode” utolsó számában a párt követeléseit közli. Ezek szerint a zsidókérdés faji alapon való megoldását követelik. Élesen ellenzéki álláspontra helyezkednek a kormány ama szándékával szemben, mely — mint ismeretes — felekezeti alapon akarja rendezni a kérdést. — Brünben a csoport tagjai zsidó járókelőket bántalmaztak. Több embert súlyosan megsebesítettek. A huligánok betörték ezután a kávéházakba, ahonnan kikergették a zsidókat. Amint hírlik, a kilengésekben a protektorátus német hatóságai is résztvettek s így akarják a cseh kormányt a zsidó törvény radikálisabb megfogalmazására birni. Sok helven cseh szemtanui a kilengéseknek ezt kiáltották: „Jobban szeretjük a zsidókat, mint a németeket!” A Kremsier környéki morva hatóságok betiltották a rituális vágást. A rendelkezéleni kihágások miatt a hatóságok 50 ezer korona pénzbüntetést osztottak ki eddig.

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRTISZTÍTÓ, epehajtó a dr Földes-féle „Solveo” pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor és bélfájaldalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20.— Lei. Minden városi és vidéki gyógyószertárban és drogériában kapható.

— Bombamerénylet a prágai Bnc Brith páholy székháza ellen. (Prága.) Az elmúlt héten Prága óvárosában a Rózsa-utcában, melyben a Bnc Brith páholy és a „Bohemia”, „Prága” és „Humanitas” páholyok vannak, erős robbanást hallottak, melyet több kilométer távolságra is hallani lehetett. A rendőrvizsgálat megállapította, hogy az épületben elhelyezett pokolgép robbant. A ház teljesen szét van rombolva. Biztosra veszik, hogy egy tervszerűen kidolgozott antiszemita terrorakció tetteről van szó.

Egészségét veszélyeztető Náthaláz-Grippa- járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a Kellemeesen illatosított

Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvja egészségét!

— MEGHALT JAKOB MEIR PALESZTINAI ORSZÁGOS SZEFARD FŐRABBI. Szombat reggel 83 éves korában elhunyt Jakob Meir palesztinai országos szefard főrabbi. A nagy tudású főrabbi Jeruzsálemben született és 1906 óta tölti be főrabbi tisztjét, egyidőben Szalonikiben lakott, majd 1920-ban visszatért Palesztinába, ahol beválasztották az ország legfőbb rabbi-tanácsába. Temetésén az emberek ezrei vettek részt és azon a jisiv összes rétegei küldöttségekkel képviseltették magukat. A hatóságok részéről Keith-Roach jeruzsálemi körzeti kormányzó és a különböző államok főkonzuljain kívül, a főkormányzó is képviseltette magát. Gyászbeszédet tartottak dr Herzog főrabbi, rav Fischman, a cionista exekutívé tagja, Duschinszki rabbi, az Aguda nevében és Uziel rabbi a palesztinai szefard közösség nevében. Az összes szónokok kiemelték a jisiv súlyos politikai helyzetét és hangsúlyozták, hogy a palesztinai zsidó nép ellent fog állni az új politikának egészen a Fehér Könyv végső megsemmisítéséig. Valószínűnek tartják, hogy a 30 napos gyász elteltével az elhunyt főrabbi helyét Uziel rabbival töltik be.

Árvák szombatja

Holnap, június 10-én minden templomban árva- és szegény gyermekek nyaraltatására adakozzunk.

— AZ OLASZ HATÓSÁGOK KIADTAK NEMETORSZÁGNAK EGY ZSIDÓ MENEKÜLTET. Most történt meg először, hogy az olasz hatóságok kiutasítás útján átadták a német határon egy zsidó menekültet. A szerencsétlen menekült neve Paul Strauss és rendőri fedezet mellett kísérték a német határra. Strausst, mert nem tett eleget a kiutasítási parancsnak, Modenában letartóztatták és kiutasítása előtt több időt töltött fogságban.

— LEGYEN akármilyen zuzódás, ficamodás vagy a nyak merevsége, ami Önnek fájdalmat okoz, azonnal enyhülést hoz egy Diana sósborszesz bedörzsölés.

— **RenDELETE az olasz zsidók örökösödési és névvivélesi jogáról.** (Róma.) A hivatalos lap újabb kiegészítő rendelkezéseket közöl a zsidók örökösödési és névvivélesi jogáról. Eszerint nem érvényes az olyan végrendelet, amely az örökség kiadását attól teszi függővé, hogy az örökös tagja-e valamely zsidó hitközségnek. Semmis az a végrendelet, amelynek értelmében az örökség megvonható az örökösöktől, ha az elhagyja a zsidó vallást. A félzsidó olasz állampolgárok, akiknek apjuk zsidó, anyjuk azonban olasz, anyjuk nevét viselhetik. Névváltoztatási joga van azoknak a nemzsidó olaszoknak, a kik zsidók között elterjedt nevet viselnek.

— **Meghalt Philip Sassoon.** (London.) Sir Philip Sassoon, aki a közmunkálatok főkormánybiztosaként az angol kormány tagja volt, ötven éves korában váratlanul meghalt. Hore Belisha hadügyminiszter mellett Sir Philip Sassoon a Chamberlain-kormány második zsidó származású tagja volt, egy ősrégi bagdadi zsidó család leszármazottja, amelynek messzemenő érdemei a nemességet is biztosították.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.
Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la
Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

— 400 EZER PEZÓS ALAPITVÁNY A HÉBER EGYETEM JAVÁRA. (Buenos-Ayres.) A héber egyetem vezetősége értesítést kapott az argentinai zsidóság képviselőitől, amely szerint az ottani zsidóság 400 ezer pezós alapítványt tesz újabb tanszék felállítására. A tanszék jellegét illetően még nem hoztak határozatot. Az alapítvány összege 20 ezer fontnak felel meg. Az argentinai zsidóság eme kezdeményezését a Buenos Ayresben megtartott konferencia határozta el, amelyen résztvett Alvarez előbbi argentin miniszterelnök.

— TEL-AVIV VÁROSATÓL KÉRT SEGÍTSÉGET 424 KRÉTA SZIGETÉN TARTÓZKODÓ DANZIGI MENEKÜLT. Kréta szigetén jelenleg 424 Danzigból kiutasított zsidó menekült tartózkodik. Ezeket a menekülteket leplombált vagonban szállították Constantába, innen egy görög hajó fedélzetére kerültek azzal a céllal, hogy illegálisan Palesztinába vándorolnak. A szigorú parti ellenőrzés azonban lehetetlenné tette partraszállásukat és több hónapos tengeri bolyongás után, a hajó kapitánya kénytelen volt őket Kréta szigetére vinni. A menekültek óriási nyomorral küzdenek és az utolsó napokban már az élelmezésük is lehetetlenné vált. Többen közülük megbetegedtek. Végső kétségbeesésükben most segítykérését intéztek Tel-Aviv városához, hogy intézkedjen ruházatukról és élelmezésükéről. — A News Chronicle az illegális bevándorlók szomorú sorsával kapcsolatosan azt írja, hogy ezek a kétségbeesett kísérletek sötét fényt vetnek az angol kormány bevándorlási politikájára és világosan mutatják, hogy a bevándorlás korlátozása csak az embertelenség ódiúmanak vállalása mellett lehetséges.

Árvák szombatja

Holnap, június 10-én minden templomban árva- és szegény gyermekek nyaraltatására adakozzunk.

— ORTH. KOSER special téli szalámi, mindenféle felvágott különlegességeket a legolcsóbb áron szállít *Meister Izsák Tg.-Mures*, Pasagiul Măcelar 3.

— ZSIDÓ EMIGRÁNS TRAGÉDIÁK PARISBAN. A Paris Soir egyik utóbbi számában két megrázó emigránstragédiáról számol be. Pénteken, május 12-én Oskar Kaufmann csehszlovák állampolgár öngyilkossági szándékából a földalatti villamos elé vetette magát. A szerencsétlen ember a kórházba való szállítás közben meghalt. Kaufmann számos textilgyár tulajdonosa volt az egykori Csehszlovákiában. Az elmúlt októberben egy része a gyáraknak, amelyek a Szudéta vidéken feküdtek, a németek kezére jutott. Amikor ez év márciusában a németek bevonultak Prágába, a német katonaság lefoglalta árúinak nagyrészét, az SA pedig letartóztatta, majd szabadlábra helyezték, de állandóan zaklatták. Kaufmann külföldre menekült, ahol bizonytalansága miatt menekült a halálba. — Hasonló okok miatt akart megválni az életől Klaus Pinkusz, Németországból két évvel ezelőtt kimenekült emigráns, akit a kiutasítás veszélye fenyegetett. Pinkuszt a szajnai folyamrendőrség emberei eszméletlen állapotban húzták ki a vízből. Később, amikor magához tért, elmondotta, hogy St. Quentin mellett gyárat alapított, amely ma is 400.000 frankot ér. Ha el kéne hagynia az országot, éhen kellene pusztulnia.

— MERT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palacszálloda mellett.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

— A PARAGUAY-I ÉS ECUADORI KORMÁNY 15000 MENEKÜLT CSALAD LETELEPEDÉSÉRE TETT AJANLATOT. Megbízható körökből szerzett értesülés szerint az ecuadori és paraguayi kormányok ajánlatot tettek Sir Herbert Emersonnak, a Népszövetség menekültügyi főbiztosának 15 ezer menekült család letelepedésére. A paraguayi kormány ajánlata értelmében a kormány 5000 család letelepítésére alkalmas földet bocsájta a menekültügyi szervezetek rendelkezésére. 50 hektárnyi területért minden család 1000 dollárt volna köteles fizetni. Tíz év után a föld a család tulajdonába menne át. A kormány kötelezettséget vállalt olyan irányban, hogy öt évi folytonos paraguayi tartózkodás után, minden telesesnek megadja az állampolgárságot. Gondoskodik arról is, hogy a menekültek Brazilián, Argentínán, Paraguyan keresztül történő utazása akadálytalanul történjék. Ecuador állama öt év alatt 10 ezer menekült család letelepítését ajánlja. A menekültek közül kilencezer a mezőgazdaságban nyerne elhelyezést, míg ezer menekült az iparban tevékenykedne. E téren az egyetlen kikötése a kormánynak, hogy az iparral foglalkozó menekültek ne jelentsenek konkurrenciát az őslakók számára. Minden bevándorlási engedélyért a kormány 10 dollárt számít fel, ezzel szemben husz éven keresztül mentesíti a bevándorlókat mindenféle közteher alól. Akik azonban a mezőgazdasági munka céljával jönnek az országba és azt elhagyják, felsőbb államérdekre való hivatkozással bármikor kiutasíthatók. Minden család 50-től 100 hektárig terjedő földet kap megmunkálás céljából a kormánytól. Ezenkívül a bevándorlók hektáronként 2 dollárért újabb földterületeket vásárolhatnak. A menekülteket különböző országok emigránsai közül választanak ki. Az ajánlat kiköti, hogy az összes bevándorlók közül a zsidók számhatára a husz százalékot nem haladhatja meg. Remélik mégis, hogy a kormány fel fogja emelni ezt a számhatárt egészen az ötven százalékiig.

Árvák szombatja

Holnap, június 10-én minden templomban árva- és szegény gyermekek nyaraltatására adakozzunk.

— A PALESZTINAI ISKOLAKBA VALÓ BEIRATKOZÁSRÓL AZ 1939-40. TANÉVRE. A nagyszámu kérvényre való tekintettel, amelyeket olyan tanulók nyújtottak be, akik az erעי közép- és felső iskolákba való felvételüket kérik, a központi Palesztina hivatal az illetékes fórumoknál kieszközölte a felvételi kérvények benyújtási határidejének meghosszabbítását, amely határidő f. évi július 1-ében lett megállapítva. Ugyancsak sikerült az Egyetem és Politechnikum vezetőségénél a beiratasi feltételek egyes pontjainál könnyítéseket kieszközölni. A megállapított kedvezőbb feltételeket egy, a napokban kiküldendő „Chozar”-ban fogjuk a helyi csoportokkal, illetve a helyi Palesztina-bizottságokkal közölni. Tekintettel az idő rövidségére, figyelmeztetjük az érdekelt feleket, hogy sürgősen adják be kérvényüket, illetve nyújtsák be sürgősen a beiratkozáshoz szükséges irataikat, hogy a P. H. idejében továbbíthassa azokat illetékes helyre. A transilvaniái palesztinai hivatal.

Az újabb zsidó író és költőgeneráció „nagyapja”

Mendele Mocher Szforim kikeresztelkedett fiának tragédiája

Regény, amelyre az élet nem tett végleg pontot. — „Halott vagyok, nem létezem.” — A zsidó otthonból, a forradalmi alvilágon és Szibérián keresztül a legmagasabb polcig és tragikus halálig.

Az ittélő zsidóság körében nem cseng olyan klasszikusan ez a név, hogy „Mendele Mocher Szforim”, mint abban a több mint tízmillió nyelvterületen, amelyet „jiddis”-nek neveznek, csufolnak, vagy dicsőítenek. De nem csupán a jiddis, hanem a héber irodalomnak is igazi első klasszikusa lett. Röviden úgy hívják egész Oroszországban, hogy „zeide”, ami magyarul nagyapót jelent. Elsőnek Solem Atéchem, minden idők legnagyobb jiddis humoristája nevezte magát „unokájának” (épen most ünnepezték a nagy humorista 80-ik születésnapját) és utána az egész újabb zsidó és költőgenerációnak „nagyapója” lett, ami a jiddis nyelv zamatját tekintetbe véve, valamivel sokkal többet jelent a „zeide”. Így gagyogja azt a lengyel és orosz zsidó, a kisgyerek ezzel csókolja a „zeide” kezét, ez a legbizalmasabb és legmeghittebb megszólítás, ami klasszikusan jellemzi a viszonyt, amely a milliós tömegeket és Mendelét összekapcsolta.

Tulajdonképpen nem is írói és irodalmi jelentőségéről akarunk írni. Ez a mi közönségünk — mondjuk meg egészen őszintén — nem köti le eléggé. Jiddis irodalomhoz nincs is érzéke a mi más nyelveken nevelkedett közönségünknek. Egy német regény, egy magyar költemény, egy román újságcikk — ez inkább. És mégis! Irni kell előbb Mendele Mocher Szforim irodalmi jelentőségéről, mielőtt még megírnánk — családi tragédiáját. Ez már igen! Ennek pedig van regény, drámai momentumai, van benne szerelem, cselekedés és halál, — ahogy Rachmanova írta. Van ebben a családi regényben Szibéria és forradalmi alvilág, van benne jólét, szerepel Páris és London, Avignon és Genf. Egy orosz zsidó család regénye, amelyből egy kiváló író valóban hatalmas regényt formálhat. Mi csak regisztráljuk röviden, alig érintve a lényegét, de így is annyira lélegzetelállító, annyira tragikus és érdekes, hogy sokáig el kell gondolkozzék azon mindenki, aki olvassa.

A NAGY ÍRÓ ÉLETRAJZA

Mendele 1836-ban született Kopylban, a minszki kormányzóság egyik kis városkájában. A szokásos zsidó nevelést kapta. Előbb a sluzki jesivában, majd a vilnai gaon-nál tanult. Apja korán meghalt és anyja újra férjhezment, 1853-ban Melniki faluba került, ahol mostohaapja egy malmot bérelt. Itt nagyon megfogja őt a sok természeti szépség, amely körülveszi, és ennek következménye az a páratlanul színes természeti leírás, melyek különleges helyet biztosítanak számára a zsidó irodalomban. Itt írja első héber költeményeit és egy drámát. Azután több éven át Kamenez Podolszokban lakott. Itt ismerkedik meg a haszkala — a felvilágosodottság — képviselőivel. Ezek befolyására kezdett el tanulni németül és oroszul, de a tudomány minden ága érdekelné kezdte. Több évi tanító volt az ottani állami iskolában, azután Berdicsevből telepedett le, de

1869-ben elköltözött onnan, mert a hatósági embereknek nem tetszett irodalmi működése és akkor megjelent könyve: „Die Taxe” ellenséggé tette őket. Zitomirba költözött. 1881-ben az odesszai hitközségi iskola vezetője lett és 1917-ben a forradalom idején halt meg.

Mendele a jiddis irodalom klasszikusa lett. Irányt szabott és utat mutatott. A nép nyelvén életszagu s minden mesterkéeltségtől mentes tónust honosított meg. Alapítója és első legnagyobb művelője a jiddis irodalomnak. Különösen nagy érdemeket szerzett a jiddis irodalom klasszikussá tétele szempontjából.

Érdekes, hogy miért választotta ezt az írói álnevet: Mendele Mocher Szforim, ami azt jelenti magyarul: Mendele, aki könyveket ad el. Mendele a könyvtáros. Egyidőben vándorló könyvtáros volt és ekkor ismerte meg alaposan a keskeny, sokat könnyező, de azért vígan nevetni is tudó kicsiny gettó-uccdát, azt a régi, multszázadbeli zsidó utcát, amelynek örök emlékoszlopát állít cikkeiben a nagy író.

Érdekes, hogy nem csupán a jiddis, hanem a modern héber irodalomnak is egyik nagy művelője volt. Amikor már kiforrott írói készsége, akkor hajlott a héber felé. Külön sokat kellene méltatni írói értékeit és azt a helyet, a legelőkelőbbet, amelyet a zsidó irodalomban elfoglal. Különben nem kisebb egyéniség, mint Chaim Nachman Bialik karakterizálta klasszikusan Mendele Mocher Szforim jelentőségét és nagyságát.

A NAGY ÍRÓ CSALÁDJANAK TRAGÉDIÁJA

Miután megismertük nagyjából, hogy ki Mendele, a nagy mesélő, akkor bizonyára érdekel bennünket családjának élete és története, amely olyan fordulatossá, mintha egy nagy író írta volna meg, — mint mondjuk maga a „zeide” — és nem a még nagyobb író, az élet. Előbb a fia történetét írjuk meg. Ahogy nemrég bekövetkezett halála után ismerte meg a világ ennek az önmagával sok tekintetben meghasonlott embernek életét.

Meir Michael Abramovits-nak hívták, egyetlen fia a nagy írónak. Brüsszelben halt meg néhány héttel ezelőtt 80 éves korában. Élete — filmszerűen érdekes. Az utóbbi évtizedben „élőhalottnak” nevezte önmagát, de miután megismertük életét, nem is csodáljuk, hogy meghasonlott volt. Leánya és veje körében érte utól a halál. Fürdőt rendelt és ott a fürdőkádban érte utól a hirtelen halál, szívizélhüvésben halt meg. Mindig azt kérte az íróktól, újságíróktól, hogy ne irjanak róla. De azért bizonyos szempontból megérdemli, hogy tiszteljék emlékét. Volt sok kínos pillanata életének, el is tért a zsidóságtól a nagy Mendele fia, de azután „tsüvöt” tett és mint jó zsidó hagyta el ezt a kinokkal és örömmel teli földet.

EGY ZSIDÓ FORRADALMAR IFJUSÁGA.

Aki megfigyelte az elmúlt század 80-as éveitől egészen a világháborúig az orosz zsidó ifjuság utját, azt láthatta, hogy a kis gettóimházak sötétjében és rendszerint Szibériában folytatódott. Onnan azután vagy a sir következett, vagy a karrier különböző polcai. Legtöbben emigráltak, majd hazamentek amikor lehetett, de akárhogy is volt, életük végéig forradalmi beállítottságuk volt.

A nagy zsidó írónak egyetlen fia is elindult a zitomiri gettóból és szédületesen sokoldalú pályafutás után jutott a brüsszeli zsidó temető ciprusai alá. Életét egyik jó barátja a következőképpen vázolta fel. Ez a jó barát M. Krall professzor, aki Párisban él és a legérdekesebb úgy, ahogy ő azt elmondja.

— Én radikális szocialista elveket vallottam, mint legjobb barátom Meir Michael Abramovits, akihez 60 év barátsága fűzött. Még a gimnáziumban kezdődött. Én negyedik lehettem, amikor ő már a hatodikba vagy hetedikbe járt. Kitűnő matematikus volt, a legjobb az iskolában. Éles, gyors fel-fogóképesség és nagyon tehetséges.

Amikor megkezdődött a Narodnicsesztvo mozgalom, ő is az első között volt. Ez nem volt egyéb, mint a diákság akciója, hogy a szabadság eszméjét terjesszék a nép között. Elmentek a nincstelének közé, hogy hirdessék a szabadság gondolatát az elmaradt muzsik közt. Ez is a haszkala megszólítottjai programjába tartozott. Majd nemsokára Szentpéterváron terem, ahol a technológiai főiskolára iratkozik be. De közben bejut a földalatti mozgalmak bűvkörébe, forradalmár lesz. Ragyogó szónok, aki bámulatos elokvenciával tudja meggyőzni hallgatóságát és már kora ifjuságában tekintély volt a forradalmárok között.

1876-ban résztvett az úgynevezett „kazáni demonstrációban.” Ekkor tartotta híres szónoklatainak egyikét Plechanov, aki az orosz szociálforradalmárok legkiválóbbja volt. Ezen a gyűlésen ő is beszélt, Mendele fia, aki nem maradt el társai mögött. Ennek a kazáni demonstrációnak szomorú vége lett. A katonaság a legnagyobb brutalitással támadta meg a gyülekezetet és széjjelverték őket. A vezetőket félig halottá ütötték és a nagy író tehetséges fia is hónapokig nyomta a betegágyat. Ezután otthagya Szentpétervárt és visszament Zitomirba.

A SZAMÜZETÉSBE VALÓ INTERNÁLÁS KORSZAKA.

Nem az a természet volt, amely sokáig tudott volna nyugodtan maradni. Kis idő múltán újra elhagyta a kis vidéki orosz várost és a nagy orosz fővárosba, Szentpétervárra került ismét. Ott az egyetemet látogatta és ezzel kapcsolatosan megismerkedett Frewill-nek, az orosz birodalmi bank igazgatójának leányával, akít tanítgatott. Bejáratos volt az előkelő orosz házhoz, de azért nem szakított a földalatti orosz körökkel sem és résztvett az ifjú forradalmárok munkájában. Sőt az orosz bank elnökének leányát is meggyőzte. A gyönyörű fiatal és gazdag orosz leány halálosan beleszeretett a fiatal, okos és művelt forradalmi lelkületű zsidó ifjuba. De, amikor már a titkos rendőrség tulsokat tudott a forradalmi munkásságáról, elfogta a többivel együtt és a vologdai kormányzóságba száműzték. Körülbelül öt évig volt távol és azt lehetett volna hinni, hogy ez a megpróbáltatás elég ahhoz, hogy elszakítsa a szerelmesekeket egymástól.

**Minden nőt megszépít és minden szépség hibát eltüntet
a Sulfamyl-puder és arckrém**

Amikor 1883-ban Odesszába került Meir Michael Abramovits, akkor ott volt a szép Frewill leány is. A csodásan szép leány nagyon ragaszkodott szerelméhez. Együttjártak az egyetemre és nagyon szerették egymást.

**„HALOTT VAGYOK,
NEM LÉTEZEM”...**

Krall professzor, aki, mint legjobb barát mondja el azt az érdekes életregényt, így folytatta ezután:

— 1886-ban együtt vizsgáztunk az odesszai egyetemen. Jogi doktorátust szerztünk. S ekkor engem elfogtak forradalmi tevékenység miatt. Tíz évig voltam ezután Szibériában. Amikor 1896-ban visszatértem Szentpétervárra, óriási meglepetésben volt részem. Megtudtam, hogy jó barátom anyyira szerette a Frewill kisasszonyt, hogy otthagyta a pártot, otthagyta egész régi életét és áttért a görög keleti vallásra, mert az akkori orosz törvények szerint másképpen nem lehetett a felesége az előkelő orosz család leánya. Így azután a „zeide” egyetlen fia, az orosz vallásközösség tagja pravoszlav lett és elhagyta a zsidóságot. Apósa révén egy hatalmas vállalat igazgató állásához jutott. Egy szállitványozási biztosítási vállalat volt ez, amelynek felvirágoztatásán dolgozott. Mindentől és mindenkitől visszavonultan él családjával. Két gyermekük született, egy fiú és egy leány. A házaspár nagyon szépen élt egy hatemeletes szentpétervári palota fényűzően berendezett hatalmas luxusközlésében. De a nagy író forradalmár fia ebben a jólétben egy szomorú és önmagával meghasonlott ember benyomását tette. „Én már nem létezem” — ezt szokta állandóan mondani, „halott vagyok” — és közben éjjel-nappal dolgozott, de csakis vállalat igazgatói székében.

FIÁNAK TRAGÉDIÁJA.

Evtizedek teltek így el, de Meir Abramovits nem lehetett boldog. Felesége sokat betegeskedik, hónapokig nyomja a betegágyat, fiában sok örömet talál, mert zseniális ifjú, aki mindenhez ért. Bátor, lelkes és sikerült ember. Amikor kezdődött a repülés korszak a század elején, az elsők között volt Oroszországban, aki repülni tanult. — Egyike volt az első orosz pilótáknak. De nem sokáig élvezte az apa fiának képességeit. Berlinbe ment egy repülőpróba és ott lézuhant és rögtön szörnyethalt. Ezután még érthetlenebb törést szenvedett élete. Ők, a házaspár, akik sokáig úgy éltek, mint Romeo és Julia, egy szép napon elváltak egymástól.

VISSZATÉRÉS A ZSIDÓSÁGHOZ

1908-ban újra megnősül. Egy zsidó operaénekesnőt vesz feleségül. A Wolkenstein kisasszonyt. Így él husz éven át. 1917-ben, a forradalom idején, amikor megjelent a rendelet, hogy visszatérhet bárki eredeti vallásához, ő volt az első, aki visszatért. De nem maradt Oroszországban, hanem Berlinbe távozott. Ismerték nevét a biztosítási szakmában, s ezért érthető, hogy nagy állást kínáltak neki Münchenben. De nem fogadta el. Azután a szovjet megbízottak útján megkérdezte tőle, hogy akarna-e szakmájában dolgozni a szovjet javára? Azzal a feltétellel, hogy szuverén jogai vannak és senki sem szólhat bele munkájába, elvállalta a szovjet biztosítási ügyeinek külföldi képviselőjét. Így került Londonba, ahol valóban sok hasznosat alkotott az orosz érdekekért. De, amikor a „Cseka” kellemetlenkedni kezdett és látta, hogy kikötéseit nem respektálják, lemondott tisztségéről és Brüsszelbe költözött. Volt egy kis megtakarított vagyona és abból élt szerényen és visszavonultan a belga fővárosban.

Itt érte utól a halál 80 éves korában. Amikor apjának századik születési évfor-

dulóját a zsidó világ mindenfelé ünnepelte, akkor — 1936-ban — Párisban volt és elbujtan a teremben végighallgatta az egész ünnepséget. De előtérbe nem akart kerülni. Különben apja a forradalom idején Odesszában halt meg és temetésén a zsidó tiszteletkivül az oroszország is résztvett.

A nagy „zeide” fia mozgalmas életet

élt, de nem lehetett valóban boldog, mert meghasonlott önmagával. Nem így akarta az életet, azért is volt oly visszavonult és talán egész életén át boldogtalan...

A nagy zsidó írónak Mendelének két leánya is volt, azok életét is megírjuk legközelebb, mert az sem sablonos, viszont elvesztek mind a zsidóság számára...

Marannus tragédia 1939-ben

Egy pestkörnyéki öreg zsidó apa szomorú története

1939. esztendejében a magyar zsidóság sok egyéni tragédiájára lehetünk elkészülve, hiszen még a törvény magyarozói is kénytelen-kelletlen megállapították, hogy elkerülhetetlen az egyéni tragédia minden olyan intézkedésnél, amely kategóriákra vonatkozik, tehát általánosít. Mégis megdöbbentő és fájdalmas az a tragédia, amelyről itt szólnak.

Pest környékén élt egy M. T. nevű becsületes, szorgalmas öreg zsidó, aki egész életét munkában töltötte, mert fiaiból képzetlenebb, nagyműveltségű férfiakat akart nevelni. Az öreg zsidó asztalosmesternek három fia volt. Már a hajnali órákban ott állott a gyalupad mellett és sokszor a késő éjszakáig dolgozott, hogy előteremtse fiainak tanítási költségeit. Ennek a vasszorgalomnak és lankadatlan energiának meg is volt a jutalma. Mind a három gyermeke tehetséges, okos, művelt férfivá vált. Egyik fia orvos lett és néhány évvel ezelőtt Buenos-Airesben telepedett le feleségével együtt. Másik fia textilmérnöki diplomát szerzett és Sidneyben él, még pedig igen jó körülmények között, ahogyan azt kéthavonként érkező levelei tanúsították.

Harmadik fia ügyvéd lett Budapesten. A egy nagyon előkelő fővárosi vállalat jogügyi osztályára került, szerény fizetéssel, de azzal a biztonságos tudattal, hogy életének utja adva van és semmi zökkenő nem fenyegeti magasba ivelő karrierjét.

JÖN A ZSIDÓTÖRVÉNY

1938 tavaszán röpített fel először a hír, hogy a magyarországi zsidóvallásúak más elbírálás alá esnek, mint a másvallásúak.

— Mondd, nem lesz baj veled? Megtartanak az állásban? kérdezte az aggó apa.

A fiatal ügyvéd rosszul leplezett idegességgel mosolygott ilyenkor és próbált fölényesen válaszolni az apjának:

— Ugyan apám, mi célja ennek az aggodalmaskodásnak? Szeretnek a vállalatnál és bizonyos, hogy nem lesz semmi bajom.

Senki nem tudott semmit a fiatal ügyvéd magánéletéről. Még az apja sem. De az apa szeme világosan lát, keresztül tud nézni a ruhán és még a mellkason is, beelát a szivbe és elolvassa a legtitkosabb hieroglifákat is. Valamilyen furcsa, gyötrő, nyugtalan érzés kínozza az apát. Nem szól róla a fiának, de egyre jobban elvesztette türelmét és minden áron tudni akarta, hogy mi történt a gyermekével. Esténként eljárógatott a templomba és a hasonlókorú öreg zsidók között könnyekkel a szemében mondogatta:

— Félek, nagyon félek, hogy borzasztó csapás ért engem. Attól félek, hogy mesümed lett a fiam.

Az öreg zsidók csóváltgatták a feiüket és próbálták vigasztalni az öreget:

— Ugyan már, hogy gondolhat ilyet a fiáról?! Derék, becsületes ember az. megmondaná, ha ilyesmit tett volna.

JÖN A MÁSODIK ZSIDÓTÖRVÉNY

Teltek-multak a hetek és hónapok és elérkezett a második zsidótörvény tárgyalásának az ideje. Az apa csodálatosképpen egyre türelmetlenebbül várta, hogy mikor monda-

nak fel a fiának. Nincs az rendjén, hogy ilyen hallgatag a gyerek, — morfondírozott az öreg. Valaminek történnie kellett, ha annál az előkelő vállalatnál nem történt semmi vele. Mert tudom ám én, hallottam ám én, hogy hány zsidót küldtek el onnét az utolsó időkben.

— Tudnom kell az igazat, — mondogatta, — mert ha sejtelveim nem csálnak és valóban elhagyja Istenünket a gyerek, akkor én már lemegyek a műhelybe és magam készítem el a négy szál deszkámat...

Aztán eljött a peszach s az öreg könnyel a szemében tartotta meg a hagyományos szédert, amelynél természetesen ott volt a fia is. Látta, hogy a fiu milyen áhitatosan mélyed a szertartásban s megtudta hogy fia a peszachi napokban sehová sem járt el, mert nem akart chomecot enni. Ez egy kicsit megnyugtatta az apát s csak akkor szorult össze megint a szive, amikor peszach utolsó napján a mázkirnál látta a fiut, amint hangosan és keservesen sir, midőn a főrabbi a halottakról megemlékező beszéd során így szólott:

— Szívesen látunk itt titeket is, akik elhagytátok a mi Istenünket, de emlékezzetek a szüleitekre...

Peszach utolsó napján, amikor az ünnepkiment, az első darab kenyérre elmondta a majcit, az öreg zsidó bement a fia szobájába és amit eddig sohasem tett, felnyitotta az íróasztal fiókját és kutatni kezdett benne. Ideges, remegő ujjai közül egyik darab papírt a másik után hullott a földre, aztán egyszerre csak megakadt a kezében egy darab papír, néhány sor irással. Az öreg nézte okulásával a szemén, betűgizette a papírt és lassan elolvasta a saját halálos ítéletét. Elolvasta hogy a fia a római katolikus vallás hívője lett. A papír megmerevedett a kezében. Néhány másodpercig hangtalan sírás fojtogatta aztán megfordult és a házból lévő műhely felé tartott.

Kinyitotta a műhelyt és fogadalmához híven, saját kezűleg elkészítette a négy szál deszkát. Aztán visszament a lakásba.

Kinyitotta a szekrényt és elővett egy sepryemkendőt, amelyben fehér halotti ruhája volt becsomagolva Jomkipur óta.

Nem sirt és nem szólt egy szót sem, csak magára öltötte a halottak fehér ruháját és így kísérteties fehérben, kísérteties sápadt arccal elment fia fényképeihez, hangtalanul elköszönt tőlük, aztán lefeküdt a dívánra. A kezében ott szorongatta legkisebb fiának kitéréséről szóló bizonyítványát...

Az ügyvéd éjfél tájban ment haza. A dívánra talála elhunyt édesapját, akinek kezében ott volt a cédula. A fiu tudta, hogy az apa nem természetes halállal halt meg, noha bizonyos, hogy semmit nem tett a halál szétvetése érdekében.

A halottkém szivszélhűdést állapított meg.

De a fiu tudta, hogy ő ölte meg az apját. És mi nem tudjuk, kit sajnáljunk jobban a halottat, aki elment, vagy az élő, aki itt maradt.

Egy kis brassói anzix...

Pontosan tizennyolc órát töltöttem Brassóban, a Cenk alatti szép és drága városban. Mindkettőről személyesen győződtem meg. Szép, mert ilyen nyár elején még nincsenek ott a nyaralók, akik elrontják a csendet és rontják a cenki levegőt. Azt meg hogy drága, a kifizetett szálloda és egyéb számlákból láttam. (Bár ebédre vendég voltam). Ezzel szemben a zsidók elég furcsák itt és elég közönyösek minden zsidó ügyvel kapcsolatban. Ezt is tapasztalatból tudom.

AZ ÉRKEZÉS

Amikor megállott a vonat az állomáson, szívdobogást kaptam. Teli volt nemzeti-színű kis zászlókkal és a közepén a brit lobogó lengett. Mivel a Fehér Könyv elleni gyűlésre mentem, azt hittem, hogy a város vezetősége „ellentüntetést” rendez és kitéttette a brit nemzeti lobogót. Mivel nem érdeklődtem visszautazásomig az ok miatt, hogy miért volt ott ez a zászló, még mindig azt hiszem, hogy e miatt... illetőleg a Fehér Könyv és a többi, ami ezzel jár...

HOGY VANNAK A ZSIDÓK?

Egy színes anzixon azt szokták írni, hogy „jól vagyunk”. Hát bizony-bizony, a brassói zsidóság elég jól érzi magát. Csak az a baj, hogy nem elég összeforrottak és nincs meg az a bizonyos zsidó összefogás, ami másutt feltalálható. Talán az lehet ennek oka, hogy nem sok a benszülött zsidó, hanem inkább ideköltözöttek. Akik a legrégebbiek, azok már nagyrészt kikeresztelkedtek. Egy urat mutattak a Koronában, aki a legutóbbi utcai katolikus körmenetben az első élén haladt, de azért soha nincsen más társaságban, mint zsidók között. Rá nem lehet ezért haragudni, csak azokra, akik vele vannak. Különben is elég gyakori a kikeresztelkedés és ha lapunk nem óvakodna a nevek publikálásától, egész szép csokrot tudnánk a nevekből összeállítani. Talán majd egyszer és egyszerre egész Erdély kikeresztelkedettjeiről. Nevek, érdekes nevek és még érdekesebb, ami mögötte van.

AHOGY KÉT CIONISTA ELLENFÉL DOLGOZIK

Tiltakozás a Fehér Könyv ellen. Ez volt a jelszó, de azért holmi fiatalemberek, akiknek nem tetszik az a szervezet, amelynek én vagyok a hive, tíz fiatalembert az utcasarokra állított, ahol az előadás volt és mindenféle rábeszéléssel elküldte a közönséget. „Nem jött meg a vendég”, meg hogy „nincsen engedély” és a többi elég nem szép módszer, ami nem emeli a zsidóság tekintélyét és az egymás közötti megértésnek csunya szimptomája. Bizonyos, hogy az idősebbektől ez távol áll, de a fiatalok túlnékel a célok. Bármelyik szervezet csinálna a másik ellen.

EGY KIS REGÉNY A KÖZGAZDASÁG TERÉN

Brassóvidéki vállalat. Nem zsidó. Nem is vesz fel nagyon zsidót. Most mégis felvett állítólag 80.000 lei havi fizetéssel. Még hozzá egy külföldi zsidót. Németországit. Olyan szakember abban a szakmában, amilyen az egész világon nincs még három. Onnan elkergették és ez a vállalat valósággal nyomozta a világ minden részében, míg messzi földön rátalált. Most már itt van és dolgozik. Egy szakmának olyan lendületet fogadni, amire az egész világ felfigyel majd. Még a németek is, akik elkergették. Erről beszélnek most a kávéházakban.

A FÁSOK MEG A TÖBBIK

A brassói kávéházban egy órát töltöttem délelőtt. Teli volt zsidókkal, akik ott tárgyaltak, nem fogyasztottak, csak levegőt. Mit is tegyenek? Ez fás vidék és itt sokan fával foglalkoznak. Van közöttük sok „letört” is. Nem tehetnek róla. A dekonjunktura. Pedig lehetséges, hogy van közöttük egy eltévedt zseni is, aki lendületet adhatna a faexportnak, meg a termelésnek.

De nem hagyják. Most ott szövögeti álmait a Cenk alatt. Olyan nagy tervei vannak, mint a Cenk és tetején éppen úgy gomolyognak a felhők, mint az igazi Cenk felett. Olyan égbenyuló fantasztikumok. És zsebében nincsen pénz. Nem milliók, amelyeket az üzlet igényelne, hanem egy feketére való sem...

VEGÜL AZ ELŐADÁS

Tiltakozás a Fehér Könyv ellen. Meghallgatták az előadást, egy kedves ö-királyságbeli ember az élen, Zwiebel ur meg a többiek, akik voltak és akarnak tovább dolgozni... Több lelkesedést a zsidó ügyek iránt, nem mindég „Turnen-Schwimmen, Turistik-Bergsteigen” és a többi szász szokás, amit a zsidók eltanultak. Nekünk több és más gondunk van, erre még nem eszmélt fel eléggé a brassói zsidóság, amely különben kedves és szimpatikus s ha nem volna egy egyszerű 2 szobás lakás évi bére 50-60 ezer lei, akkor jó is lenne ott lakni. De így drága város, drága és... kedves...

L. Z.

Olcsón és jól élkezzhet

Herschkovits
orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

— BARMIZVOH. Nagyszámu vendég sereg jelenlétében tartották meg a brassói izr. hitközség templomában Adler Oszkár és neje, Moreno Tusy Andor fiának barmizvohját. A köztiszteltetben álló házaspárt családai ünnepük során számosan keresték fel jókívánságaikkal. Az ünnepség a zsidó nemzeti öntudat demonstrációjának jegyében folyt le, amennyiben a barmizvohnak jutott ajándékok tulnyomó többsége Toceret Haarec, erégi termék volt. Az ünnepelt ezenkívül a Keren Kajemeth Szefer Hajeledbe való beírásáról díszes diplomát kapott és a vendégek néhány ezer leit is jegyezték a K.K.L. alapra.

— AZ ODORHEUI ujcionisták tiltakozó gyűlést rendeztek a Fehér Könyv ellen. Az elnöki megnyitó után Citron Hermann tartott rendkívül színvonalas előadást, majd R. Roth és G. Zaiel beszéltek. A tiltakozó demonstrációt műsoros előadás követte, amelynek rendezését Schwechter Ernő látta el példás körültekintéssel.

— IDEIGLENES BIZOTTSÁG A NAGYBANYAI ZSIDÓHITKÖZSÉG ELÉN. Az elmúlt hónapban megtartott hitközségi eljárásági választás alkalmával dr Sarudi Farkas ügyvédet választották meg hitközségi elnöknek. A választás ellen a hitközség egy része felebbezést nyújtott be a belügyminiszteriumba. A felebbezés benyújtása után a megválasztott vezetőség lemondott és időközi bizottság kinevezését kérte. A belügyminiszter leirata, dr Barna Samu ügyvéd, mint elnök vezetésével egy 11 tagu interimár bizottságot nevez ki a hitközség élére, mely köteles a kinevezéstől számított 45 nap alatt új választást tartani.

— BUCUREȘTI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG I-a referenciákkal, feltétlen garancia-képes, rendelkezik raktárhelyiséggel, szervezációval, jó összeköttetésekkel keresi elsőrangú cégek képviselőit. Ajánlatok „Universall” jeligével a kiadóba kéretnek.

Hétrel- hétre

Tokió. — A „Mainichi” című lap szokatlanul éles zsidóellenes hangú cikket jelentetett meg, amelyben a „zsidók Kinába való beözönlése” ellen tiltakozik. A 9 ezer zsidó — írja a lap — ott „zsidó királyság” létesítésére törekszik és ez olyan veszélyt jelent Japán számára, mellyel sürgősen szembe kell szállnunk.

Havanna. — Az itteni hatóságok megtagadták a partiszállási engedélyt 700 zsidó menekültől, amíg a köztársasági elnök nem dönt ügyükben. Hasonlóképpen megakadályozták más 115 zsidó menekült partiszállását. De nem kapott partiszállási engedélyt az a 240 kubai állampolgár sem, aki önkéntesként részt vett a spanyol polgárháboruban.

Lemberg. — A cionista pártok, az Általános Cionisták, a Mizráchi, a revizionisták egységes zsidó nemzeti listával vettek részt a lemergi községi tanácsválasztásokon. A lista értékes sikert könyvelhetett el, mert sikerült 16 mandátumot megszereznie. Ezzel szemben a zsidó szocialista Bund csak egy mandátumot kapott. A nemzeti demokrata párt 3-ról 19-re gyarapította mandátumainak számát, míg az OZON kormánypárt 45 helye közül 17-et elvesztett. A szocialista párt is előretört, mandátumainak számát 5-ről 11-re emelte.

Páris. — Eaubonne-ban, Páris közelében, különleges otthont nyitottak a Németországból menekült hagyományú ortodox zsidó családokból származó gyermekek számára. Az otthon létesítését az tette szükségessé, hogy több német család, különösen Frankfurt am Mainból, azt kívánta, hogy gyermekeik Franciaországban ugyanabban a szigorú vallásos légkörben nevelkedjenek fel, mint a szülői házban. Langer és Munck ortodox rabbik kezdeményezésére, két franciaországi zsidó hitközség megállapodást kötött az OZE zsidó menekült segélyező szervezettel és ennek eredményeképpen jött létre a fenti otthon.

New-York. — A palesztinai krízisre való tekintettel az amerikai Mizráchi, a Poalé-Cion párt, a Hadassa női szervezet megállapodtak abban, hogy a 21-ik cionista világkongresszuson egységes fronttal képviselhetik magukat. Eppen ezért egységes jelölést állítanak össze. Egymillió lélekre becsülik azok számát, akik a nagy amerikai tiltakozó akció során letették az ősi hűségüket: „Száradjon el jobbold, ha elfeledlek Jeruzsálem!” — Mead szenátor felszólalt az Egyesült Államok szenátusában és követelte, hogy a kormány jelentse ki Londonban, miszerint nem ismeri el az ujonan kezdeményezett Palesztina-politikát. Mead szenátor szösz szerint ezeket mondotta: „Kormányunk éppen úgy ki kell jelentse Londonban, miszerint nem ismeri el az angol kormány új Palesztina-politikáját, mint ahogy nem ismerte el annakidején Japánnak Madzsukóval kapcsolatos szerződés-szegését”.

Jeruzsálem. — A palesztinai kormány közölte a külföldi vizummal törvényesen az országba jött tőkésekkel, hogy a vizum lejártának napján el kell az országot hagyniok. A kormány ajánlotta az érdekelteknek, hogy születési helyük konzulátusain rendes bevándorlási engedélyt szerezzenek. A kérvényeket „az annak idején érvényben lévő rendelkezések alapján” fogják elbírálni. Palesztinában körülbelül 700-ra becsülik azoknak a tőkéseknek a számát, akiket ez a rendelkezés sújt. Sokan közülük több, mint ezer fontot fektettek be különböző vállalkozásba.

Prága. — Hacha volt cseh köztárs. elnök kihallgatáson fogadta Neurath báró protektort, aki közölte vele a német kormány kívánságait az előkészület alatt álló zsidótörvényt illetően. Ezután az elnök a zsidótörvény fogalmazó bizottságának tagjait fogadta és a Neurath báróval megbeszéltek irányában utasította őket. Valószínű, hogy a német kormány kívánságainak megfelelően módosított törvény már a napokban a minisztertanács elé kerül letárgyalás végett.

Genf. — A genfi községi választásokon a fasiszta és antiszemita beállítottságú „Union Nationale” súlyos vereséget szenvedett. Ebben a csufos bukásban jelentős része van a párt által a választási küzdelmek során használt féktelen antiszemita izgatásnak, amelyet a svájci nép már a legutóbbi általános választások alkalmából is visszautasított és elítélt.

— Ezerhétzszáz zsidó városi tanácsost választottak Lengyelországban. (Varsó.) Az utóbbi hónapokban Lengyelország 564 városában voltak községi választások. Összesen 10.040 városatyát választottak, köztük 1737 zsidót, vagyis a megválasztottaknak 17 százalékat alkotják a zsidó tanácsosok. Jóllehet, a szóbanforgó városokban a zsidó lakosság az összlakosságnak több, mint egy harmadát alkotja, a zsidó pártok azonban a mandátumoknak csak egy hatodát szerezték meg. A zsidó lapok megjegyzik, hogy ennek oka a sajátos „választási geográfia.” A falvakon közel félmillió mandátumból a zsidók mindössze 5138-at, vagyis egy százalékot kaptak. A varsói városi tanácsban az összes zsidó tanácsosok a költségvetési tervezet ellen szavaztak, amelyet nagy többséggel elfogadtak.

— Németország kijelenti Litvániának a Memelben maradt zsidó vagyonokat. A német és litván kormányok között tárgyalások folynak azon litván állampolgárok részleges kártalanításának kérdéséről, akik a német csapatok bevonulása előtt elmenekültek és otthagyták vagyonukat. Nagyrészt zsidó kereskedőkről és iparosokról van szó, akik a nácik elől menekülve otthagyták házaikat, üzleteiket és gyáraikat. A két kormány között elvi megállapodás jött már létre, melynek értelmében Németország ki fogja fizetni Litvániának a visszamaradt vagyonok értékét. A német hatóságok azonban kikötötték, hogy a megállapodásban leszögeztet kötelezettség nem vonatkozik azokra a memeli zsidókra, akik valamikor német állampolgárok voltak és később Litvániára optáltak. Ezeket úgy fogják kezelni, mint a birodalmi német zsidókat és ennek megfelelően azokat a törvényeket alkalmazzzák vagyonukra, amelyek a német zsidóra érvényesek.

— Bombarobbanások Jeruzsálemben. (Jeruzsálem.) A város különböző pontjain négy bomba robbant pénteken reggel. Öt arab meghalt, 10 megsebesült, ezek közül egyiket súlyos állapotban szállították kórházba. A halálos áldozatok a jaffai kapu mellett bekövetkezett robbanás folytán vesztették életüket. A Havas távirati iroda feltevése szerint a bombákat zsidó extrémisták helyezték el a Fehér Könyv elleni tiltakozásuk jeléül. Kalkilien közelében négy angol rendőrből és három zsidó segédrendőrből álló őrszert nagyobb arab bandával találta magát szemben. Az őrszert a tulerővel szemben kénytelen volt feladni a harcot. A rendőrök javarészt elestek.

— MI TÖRTÉNT A PALESZTINAI HATÓSÁGOK ALTAL ELFOGOTT, ILLEGÁLIS BEVÁNDORLÓKAT SZÁLLÍTÓ HAJÓKKAL? Az elmúlt napokban a palesztinai parti hatóságok több olyan hajót fogtak el, amelyek illegális bevándorlókat próbáltak partra szállítani. Ezekről a hajókról újabb értesülések érkeztek. E szerint csütörtökön, június elsején a hatóságok elfogták a „Leiser” nevű gőzöst, amelynek fedélzetén 906 zsidó menekült tartózkodott. A Jaffától északra feltartóztatott hajót, amely panamai zászló alatt futott, Haifába szállították. A hajóra küldött kormány-előnökök jelentése szerint a hajón tökéletes rend és tisztaság uralkodik. A Davar értesülése szerint a hajó utasait egyik görög félsziget közelében vette fel és azoknak nagyrésze „éhező és elkeseredett menekült”. A hajó utasainak sorsát illetően hosszas tárgyalások indultak meg a kormánnyal, de mind a mai napig nem sikerült elérni partiszállítástuk engedélyezését. A hajó utasai között háromszáz nő és hatvan gyermek található. A kormány jelentése szerint a „Leiser” utasai javarészt németországi, csehszlovákiai és lengyelországi zsidók.

H-U-M-Ö-R

A KONYORULETES FARKAS

A magyar-német barátság analogiájaként Budapestben széllel-hosszban ezt a „humort” mesélik egymásnak az emberek:

Egy kis zsidó még soha az életében nem evett libát. Olyan szegény volt, hogy sose jutott rá.

Egyszer mégis rámosolygott a szerencse, keresztet egy kis pénzt és a vásáron vett egy libát.

Öldogan vette a hóna alá és sietett vele, hogy megsüsse és megegye. Már előre csettintett a nyelvével, hogy milyen jó lesz a melle, a csontja, a maja, a nyaka, a zuzája.

Utja egy erdőn vitt keresztül és hirtelen eléje állt egy farkas. A hatalmas vad ráordított.

— Ham, most megeszlek.

A kis zsidó könyörgő szavakkal mondta:

— Ne bánts, oh hatalmas farkas. Nézd, én még soha életemben nem ettem libát. Most először mosolygott rám a szerencse, hogy egy libát tudtam venni, hadd, hogy békében megehessem a libát.

A hatalmas farkasnak ezekre a megható szavakra könnybelábadt a szeme és teljesen elérzékenyülve így szólt:

— Nagyon meghatóttak a szavaid, te kis zsidó, na jó, nem bánom, előbb edd meg a libát és azután kaplak be.

NEM LEHET KIVANNI

Debrecenben két zsidó áll az utcákon, összegyűjtik a fejüket és széles kézmozdulatokkal magyarázzák egymásnak, micsoda dalesz van. Arra jön egy nyilas és rájuk szól:

— Hiába sefteltek, a daleszt nem lehet kivinni az itt marad.

NINCS OK

A házastársak folyton civakodtak, végül is elhatározták, hogy válni fognak. Elmentek a rabbihoz, hogy ezt bejelentésék.

A rabbi megkérdezte a férjtől:

— Mi a kivánságod, fiam?

— El akarok tőle válni.

— És neked, jó asszony, mi a kivánságod?

— El akarok tőle válni.

— Gyermekeim — mondta erre a rabbi — hiszen itt egyik azt akarja, amit a másik, itt semmi ok sincs az elválásra.

AGGALY

Egyik budapesti nagy könyvkereskedésbe jól öltözött — bár nem az a kimondottan árjatispus — ur állt be és a II. zsidótörvényt kéri könyv alakban.

A segéd kiszolgálja, a jólöltözött ur fizet és menni készül, de az ajtóban visszafordul és aggódó hangon kérdi:

— Jó ez még?

TÖKÉLETES

A rabbi szombaton a templomban beszédet tart és ebben kiemeli, hogy minden, amit Isten alkotott, az tökéletes.

Istentisztelet után odamegy hozzá egy kis pupos emberke és így szól:

— Rabbi, azt mondtad, hogy minden amit az Isten alkotott, az tökéletes.

— Hát nézz meg engem, én is tökéletes vagyok!

A rabbi megnyugtatólag mondta erre:

— Puposnak tökéletes vagy.

KELL-E AZ EMBERNEK A LABA?

Két elkeseredett kereskedő beszél: Magyarázd meg nekem: Zu was braucht e Mensch e Fiesz?

— Wie heisst zu was braucht e Mensch e Fiesz? Fiesz braucht man.

— Man braucht e Fiesz nicht.

— Wieso nicht?

— Na hör zu Welt wird er gebracht, zu der Chüpe wird er geschleppt, zur Polizei wird er geführt und zum Friedhof wird er getragen.

Az egyik gondolkodik kicsit, aztán felcsillan a szeme:

— Na ja, aber e braucht doch e Fiesz.

— Zu was?

— Zu Mechüle geht er.

LEKENYEREZÉS

Egy kis mezővárosban a rabbi megjelent a sok gyermekes hitközségi elnöknel és mielőtt leülték ebédelni, minden gyereknek egy darab kenyert adott.

A házigazda kérdő tekintettel nézett rá, mire a rabbi így magyarázta meg a dolgot:

— Mikor az én unokám itt rabbi lesz, ezek a gyerekek lesznek a hitközség vezetői és ezért előrelékenyerezem őket.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA